

Nr 114.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet samt till lag om ändring i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet samt till lag om ändring i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Härigenom förordnas som följer:

I KAP.

Om fondkommissionsrörelse.

1 §.

Med fondkommissionsrörelse förstås i denna lag yrkesmässigt idkad verksamhet, som avser köp och försäljning i kommission av aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer. Den, som driver dylik rörelse, kallas fondkommissionär.

Värdepapper, varom nu sagts, benämnas här nedan fondpapper.

2 §.

Ej må någon idka fondkommissionsrörelse utan att äga vederbör-
ligt tillstånd därtill. Sådant tillstånd meddelas i fall, som i 6 § avses,
av Konungen men eljest av tillsynsmyndigheten och skall angiva, å vil-
ken eller vilka orter rörelsen må utövas.

3 §.

Enskild person må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse,
så framt han

- 1) är berättigad att här i riket idka handel;
- 2) uppnått 25 års ålder;
- 3) företer intyg om minst tre års väl vitsordad tjänstgöring såsom

biträde hos fondkommissionär eller kan genom annan under minst enahanda tidrymd utövad verksamhet anses hava vunnit för yrket nödig erfarenhet;

4) icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämplig för yrket; samt

5) för den ifrågasatta rörelsen disponerar ett kapital av minst två hundra tusen kronor eller, där han avgivit sådan försäkran, som i 7 § avses, minst femtio tusen kronor.

Ej må dock tillstånd meddelas, därest den ifrågasatta rörelsen prövas kunna bliva till skada för det allmänna.

4 §.

Handelsbolag må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, såframt

1) bolaget är berättigat att här i riket idka handel;

2) de bolagsmän, vilka äga deltaga i bolagets förvaltning, uppnått 25 års ålder och minst en av dem äger sådan utbildning, som avses under 3) i 3 §;

3) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag;

4) bolaget för den ifrågasatta rörelsen disponerar ett kapital av minst två hundra tusen kronor; samt

5) den ifrågasatta rörelsen icke prövas kunna bliva till skada för det allmänna.

Finnas i bolaget kommanditdelägare till större antal än två, gälle, i stället för vad under 4) föreskrivits, såsom villkor för tillstånds erhållande, att sammanlagda beloppet av vad bolagsmännen insatt eller åtagit sig att insätta uppgår till minst fem hundra tusen kronor; och må, där tillstånd erhålles, bolaget icke öppna rörelsen, förrän minst hälften guldits av det belopp, vartill bolagsmännens utfästa insatser sammanlagt uppgå.

5 §.

Aktiebolag, som icke driver bankrörelse, må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, såframt

1) ledamöterna i bolagets styrelse och deras suppleanter uppnått 25 års ålder samt minst en av ledamöterna äger sådan utbildning, som avses under 3) i 3 §;

2) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag;

3) bolagets aktiekapital uppgår till minst fem hundra tusen kronor; samt

4) den ifrågasatta rörelsen icke prövas kunna bli till skada för det allmänna.

Erhålles tillstånd, må bolaget dock icke öppna rörelsen, förrän minst hälften av aktiekapitalet inbetalats.

6 §.

Bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, därest rörelsen icke prövas kunna bli till skada för det allmänna

7 §.

Enskild person, som söker eller som erhållit tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, må kunna till tillsynsmyndigheten avgiva skriftlig försäkran, att han icke skall för egen räkning idka handel med fondpapper, vare sig omedelbart eller med begagnande av annan persons namn, ej heller själv inträda såsom köpare av fondpapper, som han i egenskap av kommissionär åtagit sig att sälja, eller såsom säljare av fondpapper, som han i egenskap av kommissionär åtagit sig att köpa. Rörande sådan försäkrans avgivande äger han av tillsynsmyndigheten erhålla bevis.

Fondkommissionär, vilken avgivit försäkran, varom nu sagts, vare bunden därav, intill dess han hos tillsynsmyndigheten återkallar densamma. Återkallelse må dock icke ske, förrän minst tre år förflutit från det han avgav sin försäkran, eller, om han vid försäkrans avgivande ännu icke erhållit tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, från det sådant tillstånd erhöles. Tillsynsmyndigheten har att ofördröjligen på verksamt sätt bringa återkallelsen till allmänhetens kännedom.

8 §.

Efter det fondkommissionär upphört att vara bunden av försäkran, varom i 7 § förmåles, må han icke fortsätta sin rörelse, med mindre han visat sig för densamma disponera ett kapital av minst två hundra tusen kronor.

9 §.

Där den omedelbara ledningen av fondkommissionsrörelse icke omhänderhaves av kommissionären själv eller, då rörelsen utövas av bolag, av bolagsman eller styrelseledamot, vilken äger utbildning, som under 3) i 3 § sägs, skall för rörelsen finnas en föreståndare, som uppnått 25 års ålder och äger sådan utbildning samt icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar är att anse såsom olämplig för sysslan.

10 §.

Fondkommissionär må icke åtaga sig att förmedla affär i fondpapper, vilken uppenbarligen har karaktär av spekulaton, åt någon, som ännu ej uppnått myndig ålder, eller åt någon, som, enligt vad kommissionären vet eller borde veta, av oerfarenhet eller lättsinne ägnar sig åt affärer av nämnda art i större utsträckning än som med hänsyn till hans tillgångar kan anses rimligt.

Ej heller må fondkommissionär uppmuntra personer, vilka uppenbarligen sakna nödig erfarenhet i ekonomiska förhållanden, till att spekulera i fondpapper.

11 §.

Fondkommissionär må icke obehörigen yppa uppdragsgivares affärsförhållanden, varom kommissionären i denna sin egenskap erhållit kännedom, eller i strid med uppdragsgivarens intresse begagna sig av sin kännedom i berörda hänseende.

12 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats enskild person, vare förfallet:

1) om innehavaren av tillståndet upphör att vara berättigad att idka handel här i riket;

2) om han återbetalat upplånat kapital, som han för tillståndets förvärvande visat sig disponera, eller någon del därav utan att hava för tillsynsmyndigheten visat, att han efter återbetalningen för sin rörelse disponerar penningar till belopp som under 5) i 3 § sägs;

3) om han förlorat över en tredjedel av det kapital, han för tillståndets förvärvande visat sig disponera, och bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; ägande dock, när det erforderliga beloppet icke kan anskaffas inom sålunda stadgad tid, tillsynsmyndigheten, där särskilda omständigheter föreligga och fullgod realsäkerhet ställes för beloppet, medgiva rörelsens fortsättande tills vidare under tid, som av tillsynsmyndigheten bestämmes, dock ej över två år.

13 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats handelsbolag, vare förfallet:

1) om någon av de under 1) och 2) i 4 § stadgade förutsättningar icke längre är för handen; ägande dock tillsynsmyndigheten lämna bolaget viss kort tid till att ombesörja rättelse, såframt bolaget gör ansökan därom ofördröjligen efter det förhållandet yppades;

2) om bolaget återbetalat upplånat kapital, som bolaget för tillståndets förvärvande visat sig disponera, eller någon del därav utan att hava för tillsynsmyndigheten visat, att bolaget efter återbetalningen för sin rörelse disponerar minst två hundra tusen kronor;

3) om för tillståndets erhållande gällt det villkor, varom sägs i sista stycket av 4 §, och bolagsmännens utfästa insatser icke blivit till fullo guldna inom sex månader efter rörelsens öppnande;

4) om efter tillståndets meddelande antalet kommanditdelägare kommit att överstiga två, oaktat sammanlagda beloppet av vad bolagsmännen insatt eller åtagit sig att insätta understiger fem hundra tusen kronor eller, där sex månader förflutit från rörelsens öppnande, utfästa insatser icke blivit till fullo guldna;

5) om bolaget förlorat över en tredjedel av det kapital, bolaget för tillståndets förvärvande visat sig disponera, eller, där fråga är om bolag med kommanditdelägare till större antal än två, över en tredjedel av bolagsmännens insatser samt bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; dock att vad under 3) i 12 § stadgats om befogenhet för tillsynsmyndigheten att medgiva fondkommissionsrörelsens fortsättande tills vidare under viss tid skall i förevarande fall äga motsvarande tillämpning.

14 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats aktiebolag, vilket icke driver bankrörelse, vare förfallet:

1) om någon av de under 1) i 5 § stadgade förutsättningar icke

längre är för handen; ägande dock tillsynsmyndigheten lämna bolaget viss kort tid till att ombesörja rättelse, såframt bolaget gör ansökan därom ofördröjligen efter det förhållandet yppades;

2) om aktiekapitalet icke blivit till fullo guldets inom sex månader efter rörelsens öppnande;

3) om bolaget förlorat över en tredjedel av aktiekapitalet och bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; dock att vad under 3) i 12 § stadgats om befogenhet för tillsynsmyndigheten att medgiva fondkommissionsrörelsens fortsättande tills vidare under viss tid skall i förevarande fall äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats enskild person, handelsbolag eller aktiebolag, vilket icke driver bankrörelse, må av tillsynsmyndigheten återkallas, om innehavaren av tillståndet genom överträdande av denna lag eller uppenbart åsidosättande av sina uppdragsgivares intresse eller annorledes visat sig olämplig att utöva sådan rörelse eller om rörelsen prövas vara till skada för det allmänna.

16 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, må av Konungen återkallas, därest rörelsen prövas vara till skada för det allmänna.

17 §.

Finnes emellan företag, vars innehavare förvärvat tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, och annat företag, som har till ändamål att för egen räkning köpa och sälja fondpapper eller att utlåna penningar mot säkerhet av fondpapper och som icke är underkastat tillsyn enligt bestämmelserna i denna lag, ett närmare samband antingen så till vida, att båda företagen ledas av samma eller i huvudsak samma personer, eller ock så till vida, att den vinst, som må uppkomma av de båda företagen, är avsedd att helt och hållet eller till avsevärd del direkt eller indirekt tillfalla samma eller i huvudsak samma personer, må det innehavaren av förstnämnda företag meddelade tillståndet återkallas, där fråga är om bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, av Konungen, men eljest av tillsynsmyndigheten, såframt ej antagas kan,

att menliga verkningar icke skola på grund av nämnda samband uppkomma för företagets kunder eller för det allmänna.

18 §.

Finnes icke i det fall, varom i 9 § sägs, behörig föreståndare eller föreligger sådan kapitalförlust, som under 3) i 12 §, under 5) i 13 § eller under 3) i 14 § avses, eller har fondkommissionär inställt sina betalningar, må tillsynsmyndigheten kunna, där det prövas nödigt, förbjuda fondkommissionsrörelsens fortsättande, så länge förhållandet varar.

19 §.

Den, som icke vidare äger fortsätta fondkommissionsrörelse, må dock vidtaga åtgärder, som erfordras för fullgörande av ingångna avtal eller för att skydda uppdragsgivare mot förlust.

20 §.

Avlider fondkommissionär, äger tillsynsmyndigheten medgiva dödsboet att tills vidare under en tid av högst ett år fortsätta den avlidnes rörelse, såframt för dennas omedelbara ledning anställs en föreståndare, som uppfyller de i 9 § angivna förutsättningar.

21 §.

Har jämlikt 9 eller 20 § för fondkommissionsrörelse anställts föreståndare, anses meddelande, som tillsynsmyndigheten avlåter till rörelsens innehavare, hava kommit denne till handa, när föreståndaren erhållit del därav.

22 §.

Tillsynsmyndigheten har att övervaka, att fondkommissionär efterlever denna lag, samt att i övrigt ägna fondkommissionärs verksamhet den tillsyn, vartill de i denna lag meddelade bestämmelser förauleda.

23 §.

Så snart fondkommissionär öppnat sin rörelse, skall han meddela tillsynsmyndigheten, var rörelsen bedrives och av vem den omedelbara ledningen omhänderhaves. Sker sedermera ändring i sålunda uppgivet förhållande, skall detta ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten.

Har fondkommissionär upplånat det kapital, han för erhållande av tillstånd att idka rörelsen visat sig disponera, och varder den gäld eller någon del därav uppsagd till betalning, eller yppar sig för fondkommissionär sådan kapitalförlust, som under 3) i 12 §, under 5) i 13 § eller under 3) i 14 § avses, eller avgår ur handelsbolag, som driver fondkommissionsrörelse, bolagsman eller inträder däri ny bolagsman eller sker i aktiebolag, som driver fondkommissionsrörelse men ej bankrörelse, förändring i styrelsens sammansättning, varde det ock ofördröjligen anmält för tillsynsmyndigheten.

24 §.

Fondkommissionär åligger vidare:

att för den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant hänseende företräda tillsynsmyndigheten, hålla kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar, evad de angå kommissionsrörelsen eller annan av kommissionären idkad affärsverksamhet, tillgängliga för granskning;

att jämväl i övrigt meddela tillsynsmyndigheten alla de upplysningar rörande kommissionsrörelsen och sin ekonomiska ställning, som av nämnda myndighet äskas;

att enligt formulär, som av tillsynsmyndigheten upprättas, till nämnda myndighet insända de statistiska uppgifter, som av densamma påfordras;

att, där tillsynsmyndigheten beträffande kommissionärens bokföring meddelar föreskrifter, som för nämnda myndighets granskningsuppgift funnits nödiga, ställa sig sagda föreskrifter till efterrättelse;

att efter räkenskapsårs utgång, så snart det kan ske, till tillsynsmyndigheten insända balansräkning, samt, där det är aktiebolag eller solidariskt bankbolag, som driver rörelsen, styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkningen och, efter verkställd revision, den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å bolagsstämma i anledning av nämnda berättelser fattade beslut.

Tillsynsmyndigheten äger att genom föreläggande av vite tillhålla fondkommissionär att fullgöra sina skyldigheter enligt denna paragraf ävensom att fälla till sådant vite.

25 §.

Tillsynsmyndigheten äger, när sådant provas nödigt, sammankalla styrelsen för aktiebolag eller solidariskt bankbolag, som driver fondkommissionsrörelse; och må vid bolagsstämma med dylikt bolag eller av tillsynsmyndigheten utlyst styrelsesammanträde å tillsynsmyndighetens vägnar den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant avseende företräda nämnda myndighet, närvara och deltaga i överläggningarna.

II KAP.

Om fondbörsverksamhet.

26 §.

Fondbörs må ej upprättas utan Konungens tillstånd. Konungen meddelar sådant tillstånd, där börsen provas bliva till nytta för det allmänna.

Meddelat tillstånd kan av Konungen återkallas, när börsen finnes icke längre vara till nytta för det allmänna eller börsstyrelsen upprepade gånger underlåtit att ställa sig till efterrättelse av tillsynsmyndigheten jämlikt 37 § meddelade förbud eller föreskrifter.

27 §.

För varje fondbörs skall finnas en av Konungen fastställd börsordning, som skall innehålla bestämmelser om:

- 1) villkoren för att bliva medlem av börsen;
- 2) de förutsättningar, under vilka medlem av börsen kan därifrån uteslutas;
- 3) antalet styrelseledamöter, tiden för deras befattningar, ordningen för styrelseval och grunderna för fattande av beslut inom styrelsen;
- 4) de slag av fondaffärer, som å börsen må avslutas;

5) villkoren för att fondpapper må å börsen göras till föremål för affärer;

6) det sätt, på vilket kursnoteringen skall äga rum;

7) storleken av den provision, börsmedlem äger åtnjuta å avtal, som han för annans räkning sluter å börsen;

8) de grunder, enligt vilka avgift skall erläggas för offentlig auktion å fondpapper, som å börsen förrättas på grund av börsstyrelsens jämlikt 56 § meddelade förordnande;

9) skiljemannaförfarande för avgörande av tvister rörande avtal, som ingåtts å börsen.

28 §.

Börsordningen fastställles för högst tio år i sänder.

Vid ansökan om tillstånd till upprättande av fondbörs skall bifogas förslag till börsordning. Konungen prövar förslagets överensstämmelse med lag och författningar och dess ändamålsenlighet i övrigt, så ock om ytterligare bestämmelser må erfordras.

Minst sex månader, innan den tid, för vilken börsordningen blivit fastställd, utlöper, skall börsstyrelsen till Konungen ingiva förslag till den börsordning, som därefter skall gälla; och varde förslaget av Konungen prövat på sätt ovan sägs.

29 §.

Ändring av fastställd börsordning må efter förslag av tillsyningsmyndigheten eller börsstyrelsen medgivas av Konungen. Om prövning av dylikt förslag gälle vad i 28 § andra stycket stadgas.

30 §.

Med tillsynsmyndighetens tillstånd må börsstyrelsen för viss tid meddela bestämmelser, som innebära avvikelser från börsordningen i de ämnen, vilka omförmälas under 1), 2), 4), 5), 6) och 9) i 27 §.

31 §.

För fondbörs skall finnas en styrelse, vars ordförande jämte suppleant för honom utses av Konungen. Övriga ledamöter i styrelsen väljas till en fjärdedel av de bankaktiebolag och solidariska bankbolag, som äro medlemmar av fondbörsen, till en fjärdedel av övriga börsmedlemmar, till en fjärdedel av stadsfullmäktige i den stad, där börsen hålles, och

till den återstående fjärdedelen av den handelskammare, inom vars distrikt nämnda stad är belägen. Envar av de fyra valkorporationerna utser därjämte suppleanter för de av densamma valda ledamöterna till lika antal som dessa.

Ordförande, ledamöter och suppleanter utses för en tid av högst två år. Avgår någon, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, utses efterträdare för den återstående tiden.

Har Konungen bifallit ansökan om tillstånd att upprätta fondbörs, äga de, vilka ingivit sagda ansökan, att första gången val av börsstyrelse skall förrättas utse de styrelseledamöter och suppleanter, vilka eljest skola väljas av börsmedlemmarna.

32 §.

Börsstyrelsen handhar ledningen av fondbörsens verksamhet och förvaltningen av dess angelägenheter. Det åligger styrelsen att i allt vad på styrelsen ankommer sörja för att fondbörsens verksamhet äger rum på ett tillfredsställande sätt.

33 §.

De å fondbörs noterade kurser skola ofördröjligen på verksamt sätt offentliggöras.

34 §.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka att beträffande fondbörs denna lag och börsordningens föreskrifter iakttagas samt att verksamheten å fondbörs i övrigt försiggår på sådant sätt, att den länder till nytta för det allmänna.

35 §.

Fondbörsstyrelse åligger:

att för den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant hänseende företräda tillsynsmyndigheten, hålla börsens protokoll och övriga handlingar tillgängliga för granskning; och

att jämväl i övrigt meddela tillsynsmyndigheten alla de upplysningar rörande verksamheten å fondbörsen och därmed sammanhängande omständigheter, som av nämnda myndighet äskas.

36 §.

Tillsynsmyndigheten äger sammankalla fondbörsstyrelse, när sådant finnes nödigt. Vid fondbörsstyrelsens sammanträde må å tillsynsmyndighetens vägnar den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant avseende företräda nämnda myndighet, närvara och deltaga i överläggningarna.

37 §.

Har fondbörsstyrelse fattat beslut, som strider mot denna lag eller börsordningen, äger tillsynsmyndigheten förbjuda verkställighet av beslutet. Tillsynsmyndigheten må ock kunna föreskriva fondbörsstyrelse att, i händelse beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra vad styrelsen enligt denna lag eller börsordningen åligger.

Tillsynsmyndigheten äger förelägga vite vid meddelande av förbud eller föreskrift enligt denna paragraf samt fälla till sådant vite.

III KAP.

Om tillsynsmyndigheten.

38 §.

Tillsynsmyndigheten skall vara gemensam för hela riket.

Jämte de uppgifter, som eljest i denna lag omförmälas, har tillsynsmyndigheten att verka för att fondhandeln och fondbörsverksamheten i riket äga rum på ett tillfredsställande sätt samt att föreslå de åtgärder, vilka i sådant hänseende kunna vara påkallade.

Närmare bestämmelser om tillsynsmyndighetens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

39 §.

Den, som hos tillsynsmyndigheten innehar befattning, på grund av vilken han har att granska fondkommissionärers eller fondbörsers verksamhet eller eljest deltaga i handläggning av ärenden, vilka röra till-

lämpningen av denna lag, må icke vara fondkommissionär eller anställd hos fondkommissionär eller deltaga i styrelsen av bolag, som driver fondkommissionsrörelse, eller äga del i sådant bolag, med undantag av bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, ej heller deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid fondbörs.

40 §.

Över beslut, som av tillsynsmyndigheten på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är stadgad, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

41 §.

Till bestridande av kostnaden för tillsynsmyndighetens verksamhet i de hänseenden, varom i denna lag förmäles, skall fondkommissionär årligen erlägga bidrag enligt bestämmelser, som av Konungen meddelas. Detta bidrag må icke i något fall överstiga, för fondkommissionär, vilken är bunden av försäkran, som i 7 § sägs, två procent och för annan fondkommissionär tre procent av sammanlagda beloppet av de provisioner, kommissionären under nästföregående kalenderår uppburit å avtal, som av honom slutits rörande köp eller försäljning av fondpapper.

IV KAP.

Om kurslistor.

42 §.

Ej må någon offentliggöra eller bland ett flertal personer utsprida kurslista beträffande fondpapper, vilka få göras till föremål för affärer å fondbörs här i riket, med mindre i listan upptagits allenast sådana kurser, som blivit å dylik fondbörs noterade; och skall beträffande varje kurs utav listan framgå, å vilken börs kursen noterats samt vilken

dag och, såvida å den ifrågavarande börsen kursnotering sker vid mer än ett tillfälle å dagen, vilket noteringstillfälle kursen avser.

Ej heller må någon utan särskilt tillstånd av tillsynsmyndigheten offentliggöra eller bland ett flertal personer utsprida kurslista, i vilken upptagits kurser å fondpapper, som icke få göras till föremål för affärer å fondbörs här i riket.

V KAP.

Straffbestämmelser.

43 §.

Driver någon rörelse såsom fondkommissionär utan att vara berättigad därtill, straffes med böter från och med fem hundra till och med tio tusen kronor.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som nu är nämnd, samma förseelse, skall han, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till de böter, som för sådan förseelse äro stadgade.

44 §.

Handlar fondkommissionär i strid emot försäkran, varav han jämlikt 7 § är bunden, straffes med böter från och med ett hundra till och med tio tusen kronor.

45 §.

Underlåter fondkommissionär att ställa sig till efterrättelse vad i 9 § finnes stadgat, straffes med böter från och med tjugufem till och med fem tusen kronor.

46 §.

Underlåter fondkommissionär att iakttaga föreskrift, som i 23 § är meddelad, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

47 §.

Fondkommissionär, som i syfte att vilseleda tillsynsmyndigheten för oriktiga böcker eller som mot bättre vetande lämnar tillsynsmyndigheten oriktiga upplysningar om sin rörelse eller sin ekonomiska ställning, straffes med böter från och med fem hundra till och med tio tusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

Förbryter sig hos fondkommissionär anställd föreståndare på sätt nu sagts vid förandet av kommissionärens böcker eller i fråga om upplysningar beträffande kommissionärens rörelse eller hans ekonomiska ställning, straffes med böter från och med tjugufem till och med tio tusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

48 §.

Den, som obehörigen yppar vad han såsom företrädare för eller innehavare av befattning hos tillsynsmyndigheten fått sig bekant om fondkommissionärs eller annans affärsförhållanden, straffes med böter från och med tjugufem till och med fem tusen kronor. Sker det för egen eller annans fördel eller för att skada göra eller begagnar han sig eljest i sådant syfte av sin kännedom i nämnda hänseende, då må böterna höjas till högst tio tusen kronor eller till fängelse i högst ett år dömas. Framgår av omständigheterna, att hans förfarande icke kunnat medföra skada för den person, om vars affärsförhållanden fråga är, och var ej heller sådan skada åsyftad, må han icke fällas till ansvar.

Å förseelse, som i denna paragraf avses, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

49 §.

Med böter från och med ett hundra kronor till och med tio tusen kronor straffes

- 1) den, som bryter mot vad i 42 § stadgas;
- 2) den, som offentliggör eller bland ett flertal personer utsprider meddelande, vilket uppenbarligen har till syfte att uppmuntra till spekulat i fondpapper;
- 3) den, som i syfte att inverka på allmänhetens eller ett flertal personers uppfattning om fondpappers värde eller om fondmarknadens läge över huvud utsprider rykte, som han vet vara osant, ingår skenavtal eller annorledes svikligen förfar;

4) den, som för egen eller annans fördel begagnar sig av någons oerfarenhet eller lättsinne till att förleda honom till spekulation i fondpapper i större utsträckning än som med hänsyn till hans tillgångar kan anses rimligt.

Sker förseelse, varom under 3) eller 4) sägs, under försvårande omständigheter eller begår någon sådan förseelse andra gången eller oftare, må till fängelse i högst ett år dömas.

I fråga om förseelse, som under 4) avses, må ovan stadgade straff icke tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

50 §.

Utslag, varigenom fondkommissionär dömts till ansvar för förseelse, som avses i 44 eller 49 §, skall genom domstolens försorg ofördröjligen insändas till tillsynsmyndigheten.

51 §.

Böter och viten, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

VI KAP.

Särskilda bestämmelser.

52 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

53 §.

Denna lag skall lända till efterrättelse jämväl för dem, som vid lagens ikraftträdande redan äro i utövning av fondkommissionsrörelse, med nedan angivna undantag:

1) Fondkommissionär, som börjat sin rörelse senast den 30 april 1918, må utan särskilt tillstånd bedriva densamma till den 1 januari 1921.

2) Fondkommissionär, som börjat sin rörelse efter den 30 april 1918 men innan lagens ikraftträdande, må, där han senast den 7 januari 1920 hos vederbörande myndighet söker tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, utan särskilt tillstånd fortsätta rörelsen, till dess ansöknin-gen hunnit prövas;

3) Beträffande fondkommissionär, som avses under 1) eller 2), skola bestämmelserna i 9 § icke under den tid, rörelsen må utövas utan sär-skilt tillstånd, äga tillämpning, där ej fråga är om bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag.

4) Har enskild person eller handelsbolag utan kommanditdelägare eller med högst två sådana delägare bedrivit fondkommissionsrörelse under minst fem år före den 1 januari 1920, må, när synnerliga skäl därtill äro, tillstånd meddelas till rörelsens fortsatta utövande efter den 1 januari 1921, även om det kapital, som för rörelsen disponeras, icke uppgår till föreskrivet belopp.

54 §.

Fondbörs, som är upprättad före den 1 januari 1920, må icke fortsätta sin verksamhet efter den 30 juni sagda år, med mindre Konun-gen lämnat tillstånd därtill. Ansökan om sådant tillstånd skall, åtföljd av förslag till börsordning, till Konungen ingivas före den 15 januari 1920. Konungen meddelar tillstånd, där börsen finnes vara till nytta för det allmänna. Innan Konungen jämlikt bestämmelserna i 28 § prövat det ingivna förslaget till börsordning och meddelat fastställelse därå, äge denna lag ej tillämpning å börsen.

55 §.

Kungl. kungörelsen den 8 februari 1901 angående fondmäklare i Stockholm skall upphöra att gälla den 30 juni 1920 eller, därest Konungen medgiver, att fondbörsen i Stockholm må fortsätta sin verksamhet efter sistnämnda dag, från och med den dag denna lag vinner tillämpning å börsen.

56 §.

I stad, där fondbörs finnes, vars börsordning blivit jämlikt denna lag av Konungen fastställd, skola de åligganden beträffande försäljning

å offentlig auktion av fondpapper, som enligt särskilda författningar tillkomma av stadens handels- och sjöfartsnämnd utsedd mäklare, ombesörjas av person, som fondbörsens styrelse därtill förordnar.

57 §.

Bestämmelserna i denna lag äga icke tillämpning å fondkommissionsrörelse, som må bedrivas av Sveriges riksbank.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola införas två nya paragrafer med beteckning 48 a och 164 a av följande lydelse:

48 a §.

Om bankaktiebolags rätt att yrkesmässigt i kommission köpa och sälja aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer är särskilt stadgat.

164 a §.

Om solidariskt bankbolags rätt att yrkesmässigt i kommission köpa och sälja aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för finansdepartementet statsrådet Thorsson:

De jämlikt den 22 december 1911 av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande av dåvarande chefen för finansdepartementet utsedda kommitterade för verkställande av utredning angående förekomsten inom landet av truster och karteller m. m. — i det följande kallade trustkommitterade — erhöilo på sin tid jämväl i uppdrag att undersöka, huruvida åtgärder till hämmande och kontroll av fondbörsspel kunde från statens sida vidtagas. Sedan trustkommitterade till fullgörande av sistnämnda uppdrag verkställt utredning dels rörande fondhandelsfrågans svenska riksdagshistora, vår fondhandels utveckling och de former, under vilka fondspekulationen hos oss bedrives, dels ock angående fondbörslagstiftning och fondbörsorganisation i vissa främmande land, avgåvo de

den 1 juli 1914 ett betänkande, däri de redogjorde för nämnda utredning och påpekade vissa omständigheter, vilka enligt deras uppfattning utgjorde de mera betydande brister, som vidlådde vår fondhandel, varjämte de angävo riktlinjer för en del reformer.

I sådant hänseende förordade trustkommitterade bland annat dels att fondbörsförhållandena och de yrkesmässiga fondhandlarnas verksamhet måtte regleras genom lag i överensstämmelse med ett av trustkommitterade utarbetat program dels ock att 10 kap. 6 § handelsbalken måtte omformuleras, så att av detta lagrum kunde ovedersägligen framgå, att för återbelåning av såsom pant för lån lämnade värdepapper fordrades pantägarens uttryckliga, i varje särskilt fall meddelade skriftliga medgivande, att återbelåning ej finge ske till högre värde än det, till vilket panten belånats, och att varje utfästelse av motsatt innebörd vore ogiltig.

Sedan över trustkommitterades betänkande yttranden avgivits av kommerskollegium, bankinspektionen, Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län, Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, handels- och sjöfartsnämnderna i Göteborg, Gävle och Malmö, Stockholms handelskammare, handelskamrarna i Göteborg, Gävle och Karlstad, Väster- norrlands och Jämtlands läns handelskammare, Norrbottens läns handelskammare, Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare, handels- och industrikammaren för Örebro och Västmanlands län, Östergötlands och Södermanlands industri- och handelskammare samt svenska bankför- eningens styrelse, anmäldes ärendet den 9 juni 1916 inför Kungl. Maj:t av dåvarande chefen för finansdepartementet, vilken därvid förklarade sig i likhet med trustkommitterade anse ett inskridande i lagstiftningsväg nödigt för att de missförhållanden, vilka vidlådde vår fondhandel och de affärsgrenar, som stode densamma nära, skulle kunna på ett verksamt sätt bekämpas. Departementschefen framställde härefter en del erinringar rörande de föreslagna åtgärderna och yttrade, att han ansåge trustkommitterades betänkande kunna, med de inskränkningar och ändringar, som föranleddes av de erinringar han gjort och den ytterligare utredning, som i vissa avseenden torde vara erforderlig, läggas till grund för den lagstiftning, vilken på sätt han framhållit vore av nöden å ifråga- varande område, samt hemställde, att chefen för finansdepartementet måtte bemyndigas att tillkalla högst sex sakkunniga personer för att inom departementet biträda vid arbete att på grundvalen av trustkommitterades förslag och de däröver gjorda uttalanden ävensom de resultat, vartill en fortsatt utredning kunde leda, uppgöra förslag till bestämmelser angående fondhandelns och fondbörsverksamhetens ordnande jämte de

ändringar i gällande lag och författningar, som i sammanhang härmed kunde vara erforderliga.

De sakkunniga, som, efter det sagda hemställan av Kungl. Maj:ts bifallits, av departementschefen tillkallats att verkställa det ifrågavarande arbetet, hava den 20 mars 1918 avlämnat ett betänkande, innehållande bland annat av motiv åtföljda förslag till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet, till lag angående vad i vissa fall skall iakttagas för vinnande av rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper samt till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Över sistnämnda betänkande hava kommerskollegium och bankinspektionen avgivit infordrade utlåtanden. Kommerskollegium, som anmodats inhämta yttranden över betänkandet från handelskamrarna i riket samt handels- och sjöfartsnämnderna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle ävensom från svenska fondhandlareföreningen, har överlämnat yttranden från omförmälta handelskammare och handels- och sjöfartsnämnder samt från svenska fondhandlareföreningens styrelse. Stockholms handels- och sjöfartsnämnd åberopar, med vissa angivna undantag, såsom sitt eget ett av fondbörskommitterade avgivet yttrande. Bankinspektionen, som haft att över betänkandet höra svenska bankföreningen, har vid sitt utlåtande fogat ett yttrande från densamma.

Efter att hava redogjort för innehållet i de av trustkommitterade och de sakkunniga avgivna betänkanden fortsatte föredragande departementschefen beträffande:

1) Förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Redan i de yttranden, som avgåvos över trustkommitterades betänkande, uttalades allmänt anslutning till den av trustkommitterade hävdade uppfattningen, att ett ingripande i lagstiftningsväg erfordrades för att söka åstadkomma mera tillfredsställande förhållanden inom fondhandeln. Uttalandena i de yttranden, som avgivits över de sakkunnigas ifrågavarande förslag, gå i allmänhet i samma riktning. Enda undantaget bildar det av svenska fondhandlareföreningens styrelse avgivna. Styrelsen säger sig nämligen icke vara villig att erkänna, att missförhållanden av allvarigare art skulle just inom fondhandeln förekomma i vidsträcktare mån än inom andra näringslivets områden, bankerna icke undantagna, och detta trots att de sistnämnda sedan flera år tillbaka stått under kontinuerlig statskontroll, samt finner det uppenbart, att fond-

Uttalanden rörande lämpligheten av ifrågavarande lagstiftning.

handlarekåren icke kunde hava anledning att med särskild glädje hälsa det föreliggande förslaget, som i många avseenden innebure ett direkt avsteg från nu gällande rättsuppfattning beträffande fondhandlarnas fria näringsrätt, ävensom att denna kår med hänsyn till sina egna lovliga intressen icke utan stor tvekan kunde tillstyrka detsammes upphöjande till lag, särskilt som detta skulle komma att pålägga fondhandlarna nya och för många av dem säkerligen mycket kännbara kostnader, utan att fondhandlarna själva såsom vederlag härför erbjödes några påtagliga fördelar.

*Önsknin-
gar om utsträck-
ning av lag-
stiftningens
räckvidd.*

Förslaget innehåller, förutom föreskrifter angående fondbörser och ett par stadganden, avseende att motverka vissa missbruk, som tendera att sprida sig inom fondhandeln, bestämmelser allenast rörande sådan verksamhet, som består i yrkesmässigt idkad kommissionshandel i fondpapper. Detta har föranlett handels- och sjöfartsnämnden i Gävle samt handelskammaren i denna stad att ifrågasätta, huruvida icke vid genomförandet av en särskild fondhandelslagstiftning hela det av fondhandeln berörda verksamhetsområdet samtidigt borde göras till föremål för legislativ reglering. De båda korporationerna framhålla, att med få undantag den fondhandel, som yrkesmässigt bedreves för egen räkning, ej av förslaget berördes och att någon kontroll ej komme att utövas å bankirfirmor, som idkade inlånings- och emissionsverksamhet eller som genom belåning bistode fondspekulanter. Särskilt vad emissionshandeln med aktier anginge torde dock starka skäl tala för att även denna gren av fondhandeln genom en blivande fondhandelslagstiftning underkastades reglering. Såsom erfarenheten från flera länder vid upprepade tillfällen visat, föreläge nämligen den allra största fara för att allmänheten under perioder av starkt stegrad spekulation i fondpapper genom dylika bankirfirmors verksamhet föranleddes till placering av sina besparingar i nybildade företag, vilkas fondering och utvecklingsmöjligheter vore mer eller mindre tvivelaktiga. Alldeles samma skäl, som nu ansetts påfordra en reglering av fondkommissionshandeln, hade därför i andra länder föranlett ingripande också mot emissionshandeln i fondpapper.

*Departement-
chefen.*

Att den verksamhet, som har till föremål emissionsaffärer, behöver underkastas viss tillsyn och i övrigt närmare regleras är även min uppfattning. Detta spörsmål ansågs emellertid, såsom framgår av ovan nämnda anförande till statsrådsprotokollet den 9 juni 1916, vilket anförande finnes återgivet i de sakkunnigas betänkande, icke lämpligen böra upptagas till behandling i sammanhang med den lagstiftning, varom nu är fråga. I stället har den kommitté, som av Kungl. Maj:t den 22 september 1917 tillsatts för att verkställa utredning rörande vissa med bank- och

kreditväsendet sammanhängande frågor, på sitt arbetsprogram bland annat jämväl regleringen av sagda slags verksamhet. Det är anledning att hoppas, att förslag i ämnet snart skall föreligga.

Vad åter sådana företag beträffar, som hava till ändamål att idka inlåningsverksamhet eller att genom belåning bistå fondspekulanter, må erinras att genom lag den 26 juni 1918 angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse enskilda personer och handelsbolag betagits rätt att driva bankrörelse. Yrkesmässig verksamhet av nyssnämnda slag kommer till följd härav näppeligen hädanefter att bedrivas annat än av bankbolag samt, så vitt angår belåning, av sådana yrkesutövare, å vilka bestämmelserna i föreliggande lagförslag äga tillämpning. Med hänsyn härtill torde särskilda bestämmelser angående berörda slags verksamhet icke vara erforderliga.

Ovannämnda yttrande av de båda handelskorporationerna i Gävle synes jämväl innefatta en önskan, att all slags yrkesverksamhet, som till föremål har fondhandel i egentlig mening, d. v. s. köp och försäljning av fondpapper, måtte, även när den bedrives för egen räkning, underkastas reglering i lagstiftningsväg. Med hänsyn till den ringa utsträckning, i vilken sistnämnda verksamhet bedrives, och övriga av de sakkunniga anförda skäl, torde dock lagen böra begränsas till kommissionsrörelse.

I förslaget kallas som nämnt sådan yrkesmässigt idkad verksamhet, som avser köp och försäljning i kommission av fondpapper, för fondkommissionsrörelse och rörelsens utövare för fondkommissionärer. I en del av de avgivna yttrandena hemställes, att dessa benämningar måtte utbytas mot orden fondhandel och fondhandlare. I sådant avseende anføres, att sistnämnda ord vunnit hävd i vårt språkbruk, även i lagspråket, under det att orden fondkommissionsrörelse och fondkommissionär vore alldeles främmande därför. I ett yttrande framhålles, att ordet kommissionär lätt kunde ingiva allmänheten den uppfattningen, att här ej vore fråga om affärsmän utan om ett slags funktionärer med en halvt officiell ställning; i ett annat yttrande påpekas, att benämningen kommissionär i vårt land erhållit en mindre god klang och att fondhandlarna, som tillhörde en helt annan kategori än flertalet av dem, vilka hittills betecknats såsom kommissionärer, torde hava anspråk på att i lagstiftningen erhålla en benämning, mera svarande mot deras på ett högre plan liggande verksamhet.

Att på senaste tiden ordet fondhandlare börjat ganska allmänt användas såsom beteckning på personer, vilka yrkesmässigt förmedla fond-

Anmärkningar mot termerna fondkommissionär och fondkommissionsrörelse.

Departementschefen.

affärer, är visserligen riktigt. Ordets innebörd är dock ännu så länge tämligen svävande. Så t. ex. förstås enligt kungl. förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper med fondhandlare solidariskt bankbolag, bankaktiebolag och fondmäklare ävensom annan, som driver sådan rörelse med fondpapper, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker. Enligt denna definition är uppenbarligen till fondhandlare att hänföra även andra yrkesutövare än de, som avses i föreliggande lagförslag. Skulle för de sistnämnda i den lagstiftning, varom nu är fråga, antagas benämningen fondhandlare, komme detta ord att i skilda författningar användas i olika betydelse, vilket vore mindre lämpligt. Då härtill kommer, att ordet fondhandlare ingalunda kan anses såsom någon allmänt vedertagen benämning på yrkesförmedlare av fondaffärer, utan andra beteckningar, exempelvis fondmäklare och bankir, kanske lika ofta användas och säkerligen även för framtiden komma att användas, torde nämnda ord icke böra i den ifrågavarande lagstiftningen fastslås såsom teknisk term för de yrkesmässiga utövarna av kommissionshandel inom fondbranschen, utan synes i sådant hänseende den fullt adekvata benämningen fondkommissionär vara att föredraga. Farhågorna för att sistnämnda benämning skulle ingiva oriktiga föreställningar i ena eller andra avseendet om den av fondkommissionärerna bedrivna verksamhetens art, synas överdrivna.

Lagförslaget
grundprinciper.

De grunder, å vilka den föreslagna regleringen av fondkommissionärers och fondbörsers verksamhet vilar, äro i huvudsak följande:

- 1) ingen må utan särskilt tillstånd därtill av myndighet utöva fondkommissionsrörelse;
- 2) sådant tillstånd meddelas endast åt den, som besitter vissa kvalifikationer;
- 3) rätt att utöva fondkommissionsrörelse förloras, om utövaren icke längre finnes innehava nödiga kvalifikationer;
- 4) den omedelbara ledningen av fondkommissionsrörelse skall alltid handhavas av kompetent person;
- 5) de, som utöva fondkommissionsrörelse, skola stå under offentlig kontroll;
- 6) fondbörs må ej upprättas utan Kungl. Maj:ts tillstånd;
- 7) sådant tillstånd må under vissa omständigheter kunna återkallas;
- 8) vissa viktigare bestämmelser rörande fondbörsens verksamhet

skola finnas upptagna i en börsordning, som skall prövas och fastställas av Kungl. Maj:t;

9) för fondbörs skall finnas en styrelse, vars ledamöter till viss del skola utses av börsmedlemmarna;

10) verksamheten å fondbörs skall stå under offentlig kontroll; samt

11) de föreslagna bestämmelserna skola med kort övergångstid tillämpas jämväl i fråga om dem, som redan utöva fondkommissionsrörelse, ävensom beträffande landets enda redan funktionerande fondbörs.

Av dessa förslagets grundprinciper hava de under 1)—4), 7), 9) och 11) icke gjorts till föremål för anmärkning i de avgivna yttrandena; och har icke heller jag för min del något att erinra mot dem.

Införandet av offentlig kontroll över fondkommissionärer och fondbörser avstyrkes av svenska fondhandlareföreningens styrelse samt av Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, som härutinnan åberopar fondbörskommitterades yttrande. Svenska bankföreningen motsätter sig anordnandet av kontroll över fondkommissionärer. Fondhandlareföreningens styrelse anför bland annat: Oavsett det påtagliga och säkerligen även för fullt lojala fondkommissionärer mycket kännbara intrång i den fria näringsrätten, som tillskapandet av en kontrollinstitution skulle medföra, syntes det styrelsen, som om värdet och nyttan för det allmänna av en dylik anordning skulle komma att bli jämförelsevis ringa i förhållande till det arbete, obehag och kostnader, som densamma utan tvivel komme att förorsaka. Att inrättandet av en dylik inspektion nämligen mycket snart komme att draga avsevärt högre kostnader än vad av de sakkunniga beräknats, liksom att vid den säkerligen inom kort inträffande depressionsperioden för fondhandeln en stor del av dessa kostnader komme att betunga den förut hårt anlitade statskassan, därom torde knappast behöva råda tvivel. Huvudskälet för styrelsen att för sin del avstyrka inrättandet av en fondinspektion vore emellertid, att den kontroll, densamma vore avsedd att utöva, enligt styrelsens bestämda förmenande icke komme att kunna göras effektiv. En viss formell ordning komme väl inspektionen att åstadkomma, men det vore fara värt, att inspektionens arbetsfält alltför mycket komme att begränsas till just sådan formell granskning och mer eller mindre småaktig detaljkontroll över fondhandlarna. Vad som däremot vore och måste bli huvudsaken, därest en dylik inspektion verkligen skulle kunna sägas fylla sin uppgift eller tjäna till nytta för det allmänna, det vore, att densamma kunde skapa säkert skydd mot illojal fondkommissionärs verksamhet, mot svaga och ovederhäftiga medlemmar av fondhandlarekåren samt överhuvud

*Yttranden
rörande den
föreslagna
kontrollen
över fondkom-
missionärer
och fond-
börser.*

lyckas avvärja kriser och fallissemanger inom fondhandelsvärlden. Men detta skydd torde även en aldrig så skicklig och vaken fondinspektion enligt styrelsens förmenande näppeligen kunna komma att skänka. Allmänheten komme emellertid aldrig att förstå eller vilja erkänna de svårigheter, med vilka fondinspektionen i sitt omfattande arbete finge kämpa, utan komme alltid, då en krasch eller ekonomisk kris inträffade, att känna sig vilseledd av den garantiförbindelse i fråga om effektivt skydd och kontroll den genom fondinspektionens upprättande ansåge sig hava erhållit av statsmakterna.

Fondbörskommitterade och bankföreningen åberopa till stöd för sin ståndpunkt i huvudsak enahanda grunder.

I åtskilliga av de inkomna yttrandena förordas uttryckligen införandet av kontroll. Bankinspektionen, som redan i sitt över trustkommitterades betänkande avgivna utlåtande uttalat sig härför, yttrar, att bankinspektionen icke funnit anledning att frånga denna uppfattning, utan syntes det fastmera, att vissa den senaste tidens företeelser på fondhandelsområdet kraftigt talade för införandet av en offentlig kontroll över denna verksamhet.

Departementschefen.

Gentemot de framställda anmärkningarna tillåter jag mig åberopa det ovan omförmälda uttalande, som vid anmälan av trustkommitterades betänkande inför Kungl. Maj:t av dåvarande chefen för finansdepartementet gjordes till statsrådsprotokollet i förevarande fråga. Den uppfattning, som kommit till uttryck i nämnda uttalande, delas av mig. Ej heller jag för min del tror, att en tillsynsmyndighet är i stånd att avlägsna alla inom fondhandeln bestående missförhållanden. Men jag anser det uppenbart, att den föreslagna kontrollen från det allmännas sida skulle få sin stora betydelse såsom ett ganska verksamt skydd mot illojal fondkommissionärsverksamhet. På grund härav finner jag införandet av ifrågavarande kontroll önskvärt, även om till äventyrs statsverket under vissa år därigenom skulle komma att åsamkas någon kostnad.

Yttranden rörande den föreslagna kontrollens förläggning.

Det av de sakkunnigas majoritet framställda förslaget, att kontrollen över fondkommissionärer och fondbörser skulle omhänderhavas av en särskild central statsmyndighet, kallad fondinspektionen, har rönt motstånd i flertalet av de avgivna yttrandena, där man i stället i allmänhet ansluter sig till den av en utav de sakkunniga uttalade skiljaktiga meningen, att denna kontroll borde anförtros åt bankinspektionen.

Skånes handelskammare.

Skånes handels-, industri och sjöfartskammare anför i sådant hänseende: »En synnerligen framträdande och fördärlig olägenhet, som

visat sig förbunden med värdepappersspekulationen i vårt land, och därjämte en omständighet, som städse torde hava inneburit en väsentlig betingelse för denna spekulations överdrifter, är utan tvivel möjligheten till högbelåning av fondpapper, i all synnerhet, när denna från spekulantens sida förenas med anskaffning av fyllnadsmedel genom ytterligare skuldsättning i form av s. k. marginalväxlar eller andra lån mot namnsäkerhet. Då det gäller dylika spekulationsaffärer, vid vilka bankernas fondavdelningar tjänstgöra såsom förmedlare av värdepappersinköpen och bankerna själva tillhandahålla marginalkrediten, har bankinspektionen redan i sin hand att genom kontroll öva ett dämpande inflytande. Effektiviteten av denna inspektionens verksamhet är emellertid i avgörande grad betingad därav, att inspektionen äger möjlighet överblicka vederbörande låntagares förbindelser med skilda penninginrättningars såväl fond- som utlåningsavdelningar. Den spekulant, som är hänvisad att upplåna hela det för affären behövliga kapitalet, nödgas nämligen för att maskera detta i allmänhet hos den ena penninginrättningen belåna sitt värdepapper till ett lägre belopp än köpkursen samt hos den andra mot namnsäkerhet förskaffa sig återstoden. Ett dylikt förhållande, som på grund av banksekretessen blir för de skilda bankledningarna obekant, uppmärksammas med lätthet av bankinspektionen, vars arbetssätt möjliggör ett kontinuerligt övervakande av åtminstone de större spekulanternas mellanhavanden med de olika kreditinrättningarna. Därest för de fondhandlare, som icke äro banker, ävensom för bankerna enbart i fråga om deras fondavdelningar inrättas ett kontrollförfarande i nu föreslagna form, kommer påtagligen denna kontroll att sakna nödig rapport med bankernas låneportföljer. I motiveringen till sitt förslag förklara sig kommitterade visserligen räkna med ett samarbete mellan den föreslagna fondinspektionen och bankinspektionen, men uppenbart torde vara, att av ett dylikt samarbete aldrig kommer att utvinnas samma verkan, som kan påräknas, därest exempelvis ett och samma ombud från bankinspektionen beredes möjlighet att inspektera samtliga å en ort arbetande fristående fondhandelsorgan och banker i deras helhet. Därjämte torde ej heller böra underskattas betydelsen därav, att den av kommitterade föreslagna anordningen uppenbarligen i åtskilliga hänseenden såväl för de av dubbel inspektion berörda bankerna, som i all synnerhet för de båda kontrollerande statsorganen komme att medföra dubbelarbete samt väsentlig omgång och ökad kostnad.»

Bankinspektionen yttrar i sitt utlåtande bland annat:

»Bankinspektionen fasthåller sin i utlåtandet över trustkommitterades betänkande uttalade mening, att starka skäl tala för att den ifrå-

*Bankinspek-
tionen.*

gasatta tillsynsmyndigheten införlivas med bankinspektionen, då nämligen bankverksamheten och fondhandeln stå i sådant förhållande till varandra, att den erfarenhet, som vinnes vid bankinspektionens verksamhet å ena området, otvivelaktigt skulle vara till stort gagn för verksamheten å det andra.

För majoritetens bland de sakkunniga mening, att den kontrollerande uppgiften bör anförtros åt ett särskilt, nyinrättat ämbetsverk, ha emellertid anförts flera skäl. Till en början har framhållits, att ett förläggande till bankinspektionen av en fondhandelskontroll kunde befaras alltför mycket draga bankinspektören från hans egentliga uppgift och öka bankinspektionens arbetsbörda på ett sätt, som under kristider kunde få mindre lyckliga påföljder.

Häremot må erinras, att kristider inom fondhandels- och inom bankvärlden icke pläga infalla samtidigt. Den ökning i arbetsbördan, som emellertid kristider måste medföra, bör dock kunna mötas av på förhand vidtagna organisatoriska anordningar och bankinspektionen förutsätter, att ämbetsverket skulle givas sådan organisation, att dess chef särskilt under kristider icke skulle betungas med andra göromål än sådana, som måste göras beroende av hans personliga erfarenhet och omdöme. I detta sammanhang torde också böra bemärkas, att det just under kristider bör vara till största gagn för den kontrollerande myndigheten att hava inblick i båda nyssnämnda områden av näringslivet, och å andra sidan bör denna myndighets verksamhet därigenom under dylika tider kunna bliva till än större gagn direkt för dessa och indirekt för även andra grenar av näringslivet.

Såsom skäl emot att uppgiften såsom tillsynsmyndighet skulle anförtros åt bankinspektionen har vidare framhållits, att för tillsyn av fondhandeln komme att krävas sakkunskap av i viss mån annat slag än för tillsyn av bankrörelse, samt att en person kunde vara synnerligen lämplig till bankinspektör utan att därför äga tillräckliga förutsättningar för att öva kontroll över fondkommissionärer.

Enligt bankinspektionens mening är detta skäl av ringa betydelse. Redan nu måste av den person, som utses till bankinspektör, fordras sakkunskap även på fondhandelsområdet, då ju för närvarande bankernas fondavdelningar äro underkastade bankinspektionens kontroll, och även om bankverksamheten och fondhandeln utgöra var för sig avgränsade områden av näringslivet, hava de dock så många och så viktiga beröringspunkter, att erfarenheten på det ena området måste vara till gagn vid utövandet av tillsynen å det andra. Såvitt bankinspektionen kan finna, måste det till och med vara en grundbetingelse hos den, som utövar

chefskapet för tillsynsmyndigheten på fondhandelsområdet, att han jämväl äger sakkunskap på bankområdet, Härav följer, att det enligt bankinspektionens uppfattning måste vara till största fördel, om chefskapet över kontrollen å bankrörelsen och fondhandeln förenades hos en och samma person.

Slutligen har i förevarande fråga anförts, att tillsynen över fondkommissionärer och fondbörser vore avsedd att bliva av väsentligt annan natur än tillsynen över bankerna. Den sistnämnda inskränkte sig nämligen i huvudsak till kontroll över vissa lagbestämmelsers behöriga iakttagande, under det att den tillsyn, som borde ägnas fondbörsernas och framför allt fondkommissionärernas verksamhet, syntes böra bliva av vida mera ingående beskaffenhet. Med denna tillsyn syntes ock böra förenas betydligt större befogenhet än den, som tillkomme bankinspektionen gentemot bankerna.

Ytligt sett torde den för bankinspektionen gällande instruktionen i viss mån kunna giva anledning till en sådan uppfattning om den utav bankinspektionen utövade kontrollen över bankernas verksamhet som den, för vilken de sakkunnigas majoritet på nyssnämnda sätt givit uttryck. I verkligheten är emellertid bankinspektionens kontrollverksamhet ej blott formell, ty för att bankinspektionen skall kunna tillse, att lagar och författningar bliva behörigen iakttagna, nödgas bankinspektionen givetvis ingå även i realkontroll. Även om kontrollen över bankverksamheten i många specialavseenden måste bliva av annan beskaffenhet än tillsynen över fondhandels utövande, kan dock enligt bankinspektionens mening detta icke utgöra något hinder för att de ifrågavarande båda slagen av tillsyn förenas hos bankinspektionen. Redan nu förekommer också ej sällan inom statsförvaltningen, att till en myndighets ämbetsbefattning höra uppgifter, som äro betydligt mera fristående från varandra än de nu ifrågavarande.

De skäl, som sålunda anförts gentemot de sakkunniga, synas otvetydigt giva vid handen, att tillsynen över fondhandeln bör tillkomma bankinspektionen. För denna mening anser sig bankinspektionen böra ytterligare framhålla några synpunkter.

För de banker, vilka vid sidan av ren bankrörelse bedriva fondhandel, måste det bliva betungande, om bankens olika avdelningar bliva föremål för tillsyn av personer från olika myndigheter. För att tillsynen över t. ex. fondavdelningen skall bliva tillfyllest, kan det nämligen ej undvikas, att den, som utövar tillsynen ur fondhandelssynpunkt, utsträcker sin kontrollverksamhet till närgränsande områden av bankens rena bankrörelse. Å andra sidan måste bankinspektionens kontroll över

bankrörelsen i en bank i någon mån ingripa även på en befintlig fondavdelning. Under sådana omständigheter kan, för bankernas vidkommande, området för de båda slagen av tillsyn icke strängt avgränsas. Denna olägenhet medför vidare, att tillsyn å ett dylikt svävande gränsområde av en banks verksamhet, verkställd av funktionärer från två olika myndigheter, kan föranleda stridande beslut av de båda myndigheterna, något som såväl från näringsverksamhetens utöwares som från det allmännas sida måste vara till stor nackdel.

Vidare torde, därest tillsynen över bankerna och fondhandeln förenades hos en och samma myndighet, kostnaderna för tillsynen över fondhandeln kunna bliva avsevärt mindre än de sakkunnigas förslag skulle föranleda, något, som torde böra beaktas, då de sakkunniga förutsatt, att staten skulle i viss utsträckning bidraga till täckningen av kostnaderna för sistnämnda tillsyn.

På grund av vad bankinspektionen sålunda anført får bankinspektionen hemställa, att kontrollen över fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet måtte överlämnas åt bankinspektionen.»

Övriga
yttranden.

Att kontrollen över såväl fondkommissionärer som fondbörser måtte förläggas till bankinspektionen förordas vidare av handels- och sjöfartsnämnderna i Malmö och Gävle, Gottlands handelskammare, Smålands och Blekinge handelskammare, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, handelskamrarna i Karlstad och Gävle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare samt kommerskollegium. Till stöd för denna uppfattning åberopas i huvudsak flera eller färre av de grunder, som anförts i Skånes handels-, industri- och sjöfartskammares samt bankinspektionens ovannämnda yttranden.

Stockholms handelskammare anser det vara en naturlig utveckling av bankinspektionens hittillsvarande uppgifter, att bankinspektionen övertager kontrollen över fondkommissionärerna. Vid fondbörs borde åter enligt handelskammarens förmenande finnas en av Kungl. Maj:t förordnad börskommissarie, som skulle noga följa fondbörsens verksamhet, tillse, att den för hela landets affärsliv och även för statens fiskaliska intressen så betydelsefulla kursnoteringen ägde rum under betryggande former och i övrigt hålla hand däröver, att den av Kungl. Maj:t fastställda börsordningen efterlevdes och att ej några missbruk uppstode i fråga om verksamheten å börsen. Då bankinspektionen hade att följa verksamheten hos de olika fondhandlarna i ändamål att tillse, att dessa fortfarande vore kvalificerade för sitt yrke och att de icke vid utövningen av detsamma främjade osund spekulation, under det att börskommissarierna komme att befatta sig med ovanberörda speciella förhållanden beträffande

fondbörsen, syntes ej någon risk föreligga för att de båda myndigheterna komme att ingripa i varandras verksamhetsområden, även om man måste förutsätta, att de komme att stå i livlig kontakt med varandra.

Stockholms handels- och sjöfartsnämnd hemställer, att, därest en kontinuerlig statskontroll över fondkommissionärer och fondbörser, trots vad däremot blivit anfört, komme att anordnas, densamma åtminstone till en början borde läggas under och förenas med bankinspektionen.

Svenska fondhandlareföreningens styrelse yttrar åter, att därest trots allt en statlig inspektionsanstalt komme att inrättas, styrelsen på det kraftigaste förordade, att densamma icke sammansloges och förenades med bankinspektionen, utan gjordes till en fullt fristående inspektion. Såväl de skäl, vilka av förre bankinspektören Benckert¹ och jämväl av de sakkunniga däremot anförts, som ock det till synes uppenbara sakförhållandet, att denna inspektion komme att bliva av helt annan och avsevärt mera invecklad art samt långt mera tidsödande och omfattande än den bankinspektionen nu hade att utöva, gjorde, att en sammankoppling av denna inspektion med bankinspektionen, vilken myndighet vid kristider, då den som bäst behövdes, redan nu torde hava mer än tillräckligt arbetsfält, icke utan allvarlig skada för själva saken kunde äga rum och skulle enligt styrelsens förmenande för övrigt erbjuda mycket ringa verkliga fördelar.

Svenska bankföreningen, vilken såsom ovan nämnts avstyrkt inrättandet av kontroll över fondkommissionärer och som anser, att den tillsyn över fondbörserna, som kunde anses påfördrad från det allmänna sida, kunde uppdragas åt en av Kungl. Maj:t utsedd börskommissarie, yttrar, att föreningen, ehuru den på grund av sitt nämnda avstyrkande saknade anledning att närmare ingå på frågan om fondinspektionens sammankopplande med bankinspektionen, dock ville anmäla, att densamma helt instämde i vad förre bankinspektören Benckert yttrat beträffande vådorna av en dylik sammankoppling.

Därest bankinspektionen skulle övertaga den ifrågavarande kontrollen, erfordras givetvis vissa förändringar i detta ämbetsverks organisation. Bankinspektionen redogör i sitt utlåtande i korthet för, huru bankinspektionen tänkt sig dessa ändringar. Det heter sålunda i utlåtandet: »Enligt nu gällande organisation utgöres bankinspektionen av en bankinspektör och chef för ämbetsverket samt fem ledamöter, av vilka tre tillika äro assistenter, en är sekreterare och en biträdande ledamot. Vid fondhandelskontrollens förläggning till bankinspektionen torde lämpligen ämbetsverket böra uppdelas i tre byråer, en bankbyrå,

*Bankinspek-
tionen ang.
verkets
organisation.*

¹ Se sid. 65—66 i de sakkunnigas betänkande.

en fondhandelsbyrå och en kanslibyrå. Till de båda förstnämnda byråerna skulle hänföras de tekniska ärendena inom vart och ett av de områden, för vilka uttryck givits i vederbörande byrås benämning. Till kanslibyrån skulle överlämnas alla de på ämbetsverkets handläggning beroende kansliärenden. Å var och en av de båda tekniska byråerna har bankinspektionen tänkt sig en sakkunnig chef, benämnd förste inspektör och med sådana avlöningsförmåner, att befattningarnas innehavare skulle finna det med sin fördel förenligt att, trots konkurrens från det enskilda näringslivet, längre tider kvarstå i sina befattningar. Därjämte skulle å vardera byrån finnas inspektörer till erforderligt antal. Såsom chef för kanslibyrån skulle inträda innehavaren av den nuvarande sekreterarebefattningen. Antalet biträdande ledamöter skulle utökas med ytterligare en, representerande sakkunskap på fondhandelsområdet. För en var av de båda biträdande ledamöterna skulle finnas en suppleant, som vid behov kunde inträda i tjänstgöring i stället för vederbörande ordinarie biträdande ledamot. Därest ämbetsverket skulle erhålla en dylik organisation och få sin ämbetsbefattning utvidgad på sätt bankinspektionen föreslagit, bör givetvis benämningen å nuvarande befattningen såsom bankinspektör och chef förändras. Likaledes bör ämbetsverket erhålla en benämning, som står i överensstämmelse med dess förändrade åligganden. Såsom ledamöter i ämbetsverket vid sidan av dess chef skulle inträda de båda biträdande ledamöterna och de tre byråcheferna i den ordning och omfattning, som i en ny instruktion skulle angivas. Kostnaderna för ämbetsverket torde böra fördelas på bankernas och fondhandelsns bidragsmedel på sådant sätt, att kostnaderna för bankbyrå och den biträdande ledamoten med sakkunskap på bankväsendets område täcktes av bankmedlen samt kostnaderna för fondhandelsbyrå och den biträdande ledamoten med sakkunskap på fondhandelsområdet med fondhandelsmedel. Övriga kostnader för ämbetsverket torde böra täckas från de båda slagen av bidrag »

*Departements-
chefen.*

Att, på sätt Stockholms handelskammare föreslagit, anförtro kontrollen över fondbörsverksamheten åt en börskommissarie, kunde måhända varit lämpligt, därest någon tillsyn över fondkommissionärerna icke skolat ifrågakomma. Men om kontroll skall utövas över både fondkommissionärer och fondbörser, synes det mig obetingat vara mest praktiskt, att kontrollen i båda hänseendena lägges i samma myndighets hand.

Den samlade fondkontrollen, d. v. s. kontrollen över både fondkommissionärernas och fondbörsens verksamhet, jämte de övriga ålig-

ganden, som enligt förslaget skulle åvila den kontrollerande myndigheten, komma utan tvivel att av denna kräva ett omfattande arbete och nödvändiggöra tillvaron av särskild sakkunskap inom densamma. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava emellertid såväl inom kommittén som i de över dess förslag avgivna yttrandena meningarna brutit sig i fråga om kontrollens förläggning. För egen del har jag funnit den mening, som innebär, att denna kontroll skulle överlätas åt bankinspektionen, vara stödd av så starka skäl, att jag ansett mig böra ansluta mig till densamma. Bankinspektionen utövar tillsyn å ett område av det ekonomiska livet, som äger många och betydelsefulla beröringspunkter med fondhandeln och fondbörsväsendet, och redan nu utövar bankinspektionen i viss utsträckning kontroll jämväl över fondhandelns bedrivande, nämligen såvitt denna näringsgren faller inom bankernas verksamhet. Bankinspektionen lär därför få antagas äga goda förutsättningar för att kunna organisera den nyinrättade kontrollen på ett tillfredsställande sätt. Då det sålunda redan finnes ett ämbetsverk, vars nuvarande arbetsuppgifter äro sådana, att detsamma med en av förhållandena betingad förändring i dess organisation bör kunna bliva väl rustat för utövandet av fondkontrollen, synes det mig icke lämpligt att inrätta ett nytt ämbetsverk för handhavandet av ifråga-
varande uppgifter.

Därest den av mig sålunda uttryckta meningen skulle vinna anslutning av Eders Kungl. Maj:t och riksdagen, torde jag i sinom tid få tillfälle att återkomma till frågan om de förändringar i bankinspektionens organisation och den förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter, som må anses påkallade för dess övertagande av den nya uppgiften.

I överensstämmelse med den uppfattning, jag här ovan uttalat, har jag låtit ur de sakkunnigas förslag utesluta den i 37 § första stycket förekommande bestämmelsen, att tillsynsmyndigheten skall vara en särskild institution, ävensom den för tillsynsmyndigheten använda benämningen fondinspektion, varjämte en del av dessa ändringar nödvändiggjorda jämkningar företagits. Härigenom är möjlighet beredd för Kungl. Maj:t, som jämlikt förslaget är befogad att meddela närmare föreskrifter om tillsynsmyndighetens organisation och verksamhet, att uppdraga fondkontrollen åt bankinspektionen.

Med anledning av de sakkunnigas förslag, att till upprättande av fondbörs skall erfordras Kungl. Maj:ts tillstånd, yttrar svenska bankföreningen, att något behov av fondbörs å annan ort än Stockholm icke

*Hemstället
om uttryckligt
förbud mot
upprättande*

av fondbörs
på annan plats
än i Stockholm.

för närvarande finnes och säkerligen ej heller inom överskådlig framtid komme att göra sig kännbart. Föreningen hemställer för den skull, att i lagstiftningen måtte införas förbud mot upprättande av börs å annan plats än i Stockholm.

Departements-
chefen.

I likhet med bankföreningen och de sakkunniga är jag av den meningen, att behov av någon annan fondbörs här i landet än den i Stockholm icke för närvarande föreligger och att det vore bäst, att nämnda fondbörs tills vidare finge vara normgivande för landets fondhandel. Emellertid torde det icke vara nödigt att uttryckligen förbjuda upprättandet av ny fondbörs. Det lär kunna tagas för givet, att Kungl. Maj:t under alla förhållanden icke lämnar sitt tillstånd, med mindre starka skäl därtill provas föreligga.

Börsordning.

De sakkunnigas förslag, att vissa viktigare bestämmelser rörande fondbörs verksamhet skola upptagas i en börsordning, som skall provas och fastställas av Kungl. Maj:t, har avstyrkts i ett par av de avgivna yttrandena. Till de i sådant hänseende framställda anmärkningarna, som av mig ansetts böra föranleda allenast en mindre ändring i förslaget, återkommer jag här nedan vid 28—29 §§.

Anmärknin-
gar mot för-
slaget öfver-
huvud.

I ett par yttranden uttalas såsom en allmän anmärkning mot förslaget, att dess bestämmelser äro alltför detaljerade. Sålunda anför Stockholms handelskammare, att handelskammaren ej kunnat undgå att finna, att åtskilliga av lagförslagets paragrafer innehölle väl detaljerade och vidlyftiga bestämmelser, vilka icke syntes lämpligen höra hemma i en av Kungl. Maj:t och riksdagen stiftad lag, utan borde vara föremål för ordningsföreskrifter. Så syntes särskilt vara fallet med bestämmelserna i 10, 24 och 41 §§. Att på ett område, som vore statt i en snabb utveckling och där förhållandena visat sig undergå hastiga förändringar, giva en lags bindande karaktär åt alltför detaljerade föreskrifter, syntes icke vara ändamålsenligt.

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län anser det önskvärt, att åt lagförslaget gäves en större begränsning, så att en del detaljbestämmelser, vilka snarast vore att betrakta såsom reglerande föreskrifter, uteslötes.

Departements-
chefen.

Att bestämmelserna i lagförslaget icke gjorts alltför kortfattade, synes mig knappast vara något fel. Framför allt är det för tillsynsmyndighetens verksamhet av icke ringa betydelse, att den kan i så stor utsträckning som möjligt stödja sina föreskrifter och övriga åtgärder på uttryckliga lagbestämmelser. Härigenom kan i många fall undgås, att

befogenheten av tillsynsmyndighetens åtgärder blir föremål för tvivel och invändningar, något som eljest, särskilt i början av dess verksamhet, lätt kan inträffa och som naturligtvis komme att orsaka besvärliga och tidsödande diskussioner och skriftväxlingar. Att för fondkommissionärernas del utfärda särskilda ordningsföreskrifter, däri bestämmelser av ovannämnda art skulle erhålla sin plats, synes mig ej kunna ifrågakomma. Det sagda gäller icke minst de av Stockholms handelskammare särskilt omnämnda bestämmelserna. Av dessa lärer för övrigt stadgandet i 10 § icke förlora sin giltighet, huru än förhållandena inom fondhandeln komma att utveckla sig. Innehållet i 24 § överensstämmer i huvudsak med ett i 234 § lagen om bankrörelse givet stadgande angående bankinspektionens verksamhet. Anmärkningen mot 41 § i de sakkunnigas förslag riktar sig väl närmast mot senare delen av första stycket, som måhända kan synas överflödig men som jag i likhet med de sakkunniga anser för tydlighetens skull böra finnas i lagen (42 § i bifogade förslag).

I fråga om det föreliggande lagförslagets detaljer torde ytterligare vara att omförmåla följande.

2 §.

I förslaget förutsättes, att tillstånd till drivande av fondkommissionsrörelse endast må lämnas enskilda personer, handelsbolag, aktiebolag och solidariska bankbolag. Någon erinran häremot har icke gjorts i de avgivna yttrandena, och finner även jag, att den ståndpunkt förslaget härutinnan intager är riktig.

Tillståndsinnehavare.

Redan i sitt yttrande över trustkommitterades betänkande har Stockholms handelskammare, på grunder, för vilka de sakkunniga i sitt betänkande redogjort, hemställt, att frågor om meddelande och återkallande av tillstånd icke måtte anförtros åt en central myndighet utan åt lokala organ, helst näringsidkarnas egna, såsom handelskamrarna. I sitt över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrande vidhåller handelskammaren denna sin uppfattning och yttrar, att, om uppgiften icke anses böra anförtros åt handelskamrarna, Kungl. Maj:ts befallningshavande torde äga alla förutsättningar att fylla densamma.

Tillståndsgivande myndighet.

Ehuru det naturligtvis icke kan förnekas, att en lokal korporation eller myndighet i allmänhet äger större förutsättningar än en central institution i fråga om personalkännedom och förmåga att på nära håll följa vederbörande yrkesidkares verksamhet, synas mig de skäl, varmed de

Departementschefen.

sakkunniga bemött handelskammarens tidigare hemställan, tala för att förslaget i denna del bibehålles oförändrat.

*Ifrågasatt be-
gränsning av
fondkommis-
sionärs rätt
att hava
filialer eller
ombud.*

Handels- och sjöfartsnämnden i Norrköping anför i sitt yttrande: Fondkommissionärernas rörelse syntes vara av sådan natur, att det icke kunde vara till gagn för det allmänna eller utvecklingen av ett sunt affärsliv, om en fondkommissionär obehindrat skulle kunna i hur stor utsträckning som helst upprätta filialkontor å andra orter än där huvudrörelsen bedreves. Såvitt av lagförslaget kunnat inhämtas, torde emellertid några restriktioner härutinnan icke ifrågasättas och i varje fall saknades bestämmelser därom. Banker och fondkommissionärer vore vanligen med varandra konkurrerande, ej blott så till vida att flertalet banker hade fondavdelning — d. v. s. fondkommissionsrörelse — utan även så till vida att flertalet fondkommissionärer sysslade med belåning av fondpapper. I den mån denna belåning kunde gå ända därhän, att börsnoterade papper mottoges som säkerhet för belopp, som föga understege pantens hela värde enligt en måhända högt uppdreven dagskurs, vore den tydligen av ondo. Försyndelser härvidlag torde dock långt mera kunna läggas fondkommissionärer än banker till last, och denna del av fondkommissionärernas rörelse syntes fullt motivera att — därest man ej ville vara strängare mot fondkommissionärerna — nämnda konkurrenser åtminstone behandlades lika och att under alla förhållanden varje bestämmelse, som ansåges erforderlig beträffande bankerna, avseende ett nedbringande av bankkontorens antal, gjordes tillämplig även i fråga om all fondkommissionärsverksamhet.

Östergötlands och Södermanlands handelskammare erinrar om Kungl. Maj:ts proposition till 1918 års riksdag med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om bankrörelse, enligt vilket förslag Kungl. Maj:ts tillstånd skulle erfordras för bank till att utöva verksamhet vid avdelningskontor samt bank icke äga rätt att å orter, där banken icke finge hava avdelningskontor, idka in- eller utlåning genom ombud eller eljest hava ombud för främjande av sin in- eller utlåning¹, samt framhåller, att om med detta förslag jämfördes de sakkunnigas uttalanden i motiveringen till 6 § i deras förslag, uppenbart vore, att en bank skulle kunna förhindras att bedriva verksamhet vid avdelningskontor ej blott å mindre utan även å större platser, där tillräckligt antal banker ansåges förefinnas. Däremot syntes enligt de sakkunnigas förslag

¹ Förslaget antogs i allt väsentligt av riksdagen, varefter lag i ämnet utfärdades den 26 juni 1918.

intet hinder föreligga för annan fondkommissionär än bank, vare sig enskild person, handelsbolag eller aktiebolag, att utan särskilt tillstånd öppna filial eller anställa ombud varhelst det syntes honom lämpligt. Då det emellertid kunde vara till föga gagn att ytterligare ombud eller filialer för fondkommissionärer uppsattes å platser, där redan förut fondkommissionsrörelse bedreves av ett tillräckligt antal banker eller fondkommissionärer, syntes det lämpligt, att även fondkommissionärerna underkastades vissa restriktioner med avseende å filialer och ombud. Ungefär enahanda skäl, som talade emot ett obegränsat upprättande av avdelningskontor från bankernas sida, torde även gälla i fråga om andra slag av fondkommissionärer, och konsekvensen fordrade, att vissa inskränkningar gjordes även beträffande de senare. Enligt handelskammarens uppfattning borde för den skull tillstånd att idka fondkommissionsrörelse fästas vid vissa på förhand bestämda platser samt anställande av ombud eller upprättande av filialer icke få ske utan särskilt medgivande samt under betryggande former i övrigt.

Jämväl kommerskollegium anser bestämmelser i nu nämnda syfte vara lämpliga.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle vid prövningen av ansökan om rätt att idka fondkommissionsrörelse från andra än bankbolag hänsyn icke tagas till förut befintligt antal fondkommissionärer eller till den »skada för det allmänna», som kunde föranledas av ett tillstånd till rörelsen. Med denna ståndpunkt var det följdriktigt att icke heller föreskriva särskild ansökan och tillstånd för rätt att öppna filial. Såsom vid 3—6 §§ kommer att närmare utvecklas är jag emellertid av den uppfattningen att jämväl för enskilda personer och andra bolag än bankbolag bör såsom villkor för erhållande av tillstånd att idka fondkommissionsrörelse uppställas, att rörelsen icke prövas kunna bli till skada för det allmänna, och bör enligt mitt förmenande vid berörda prövning hänsyn tagas jämväl till, huruvida behov av rörelsen föreligger. I överensstämmelse härmed synes mig en fondkommissionär icke böra få utan vidare inrätta filialer var honom för gott synes utan bör han inhämta vederbörligt tillstånd härtill. Med anledning härav har jag i förevarande paragraf låtit införa en bestämmelse om att meddelat tillstånd skall angiva, å vilken eller vilka orter rörelsen må utövas.

3—6 §§.

Med framhållande av, att genom stadgandet under 3) i 3 § kravet på *Minimiåldern*.
nödig erfarenhet för bedrivande av fondkommissionärsverksamhet visser-

ligen tillgodosåges, men att dylik verksamhet dessutom fordrade en mognad och självbehärskning, som sällan torde vara tillfinnandes vid så tidig ålder som 25 år, uttalar Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare betänkligheter mot att under 2) i nämnda paragraf för tillstånd till idkande av fondkommissionsrörelse icke fordrats högre ålder.

- Att fastställa minimiåldern högre än till 25 år synes mig dock näppeligen påkallat.

Olämplighet.

Svenska bankföreningen hemställer, att bestämmelsen under 4) i 3 § jämte motsvarande bestämmelser under 3) i 4 § och 2) i 5 § måtte utgå, enär lagförslaget av dessa bestämmelser vore ägnat att ingiva föreställningen om en garanti från statens sida. Handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i denna stad hemställa, att i bestämmelsen under 4) i 3 § orden »icke finnes olämplig» måtte utbytas mot orden »befinnes lämplig» samt att motsvarande ändring måtte göras i 4 och 5 §§. Till stöd för ändringsförslaget anföres bland annat, att anledning till skärpning av den tillståndsgivande myndighetens prövningsplikt torde ligga i den omständigheten, att en av de mest bidragande orsakerna till uppammande av en överdriven spekulation i värdepapper helt säkert vore att söka i den omfattning och det sätt, varpå fondkommissionärsyrket, särskilt vid uppåtgående konjunkturer, bleve rekryterat, att även om en förändring till det bättre skulle inträda efter tillämpningen av lagförslagets bestämmelser, dessa i deras nuvarande formulering dock knappast torde giva den tillståndsgivande myndigheten så stor befogenhet att vägra tillstånd, som önskvärt vore, samt att denna synpunkt borde särskilt understrykas med tanke på den av de sakkunniga uttalade uppfattningen, att — för undvikande av varje monopolisering av fondkommissionärsyrket — rätt att utöva detsamma borde tillkomma en var, som uppfyllde vissa stadgade förutsättningar.

Beträffande de under 3) i 4 § och under 2) i 5 § föreslagna stadganden konstatera handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i denna stad, att den i sagda lagrum avsedda prövning enligt de sakkunnigas motivering skulle gälla icke blott bolaget utan även bolagsmännen resp. styrelseledamöterna. Då emellertid i båda paragraferna finnes särskilda moment, avhandlande dels bolagsmännens resp. styrelseledamöternas, dels bolagets kvalifikationer, kunde denna formulering lätt föranleda en mot de sakkunnigas mening stridande tolkning. På grund härav hemställdes, att för meddelande av tillstånd åt bolag måtte förutom villkoret, att bolaget finnes lämpligt att idka fondkommissions-

rörelse, jämväl uttryckligen krävas, att vederbörande bolagsmän eller styrelseledamöter var för sig funnes lämpliga att idka sådan rörelse.

Kommerskollegium instämmer i ovannämnda, av handels- och sjöfartsnämnden samt handelskammaren i Gävle framställda ändringsförslag och tillägger beträffande det första av dessa, att då i en del författningar, som föreskrev tillstånd för drivande av viss verksamhet, uttrycket »lämplig» användes, tillräckligt grundade skäl icke syntes föreligga att i detta fall införa en beteckning med annan innebörd.

Den av bankföreningen uttalade uppfattningen, att bestämmelserna under 4) i 3 §, under 3) i 4 § och under 2) i 5 § borde utgå, kan jag icke dela. Då nämligen i lagen icke kunna uttryckligen angivas alla de fordringar, som böra uppställas å en fondkommissionär, lär det vara nödvändigt att giva den tillståndsgivande myndigheten befogenhet att anställa en viss allmän prövning av vederbörandes kompetens.

*Departements-
chefen.*

Beträffande det av handels- och sjöfartsnämnden samt handelskammaren i Gävle väckta förslaget, att i bestämmelsen under 4) i 3 § orden »icke finnes olämplig» skulle utbytas mot orden »befinnes lämplig» ävensom att motsvarande ändring skulle göras i 4 och 5 §§, vill jag framhålla, att det sålunda föreslagna uttrycket knappast i praktiken skulle medföra någon skärpning av villkoren. Tillstånd till idkande av fondkommissionsrörelse bör icke lämnas åt personer eller företag, beträffande vilka det på grund av deras tidigare verksamhet eller på grund av andra faktiska omständigheter kan antagas, att de skola komma att driva rörelsen på ett olämpligt sätt. Det synes knappast böra stadgas, att den tillståndsgivande myndigheten skall härutöver genom sitt beslut avgiva den positiva förklaringen, att sökanden är lämplig för fondkommissionärsyrket.

Vidkommande härefter de av handels- och sjöfartsnämnden samt handelskammaren i Gävle påyrkade förtydligande tilläggen till 4 och 5 §§, synes det mig, framför allt om i de här ovan nyss omförmälda fall positiv lämplighet icke göres till kvalifikationsgrund i stället för frånvaron av olämplighet, föga behövt att i sagda paragrafer såsom särskilt villkor uppställa, att icke någon av de i förvaltningen deltagande bolagsmännen resp. styrelseledamöterna får vara olämplig att idka fondkommissionsrörelse. Enligt mitt förmenande är det nämligen tydligt, att om någon av de i ett bolags ledning deltagande personerna finnes olämplig för fondkommissionsrörelse, jämväl bolaget såsom sådant måste anses olämpligt för sådan rörelse, så att i ett dylikt fall tillstånd kan förvägras på grund av de utav de sakkunniga föreslagna bestämmelserna.

Rörelse-
kapital.

Syftet med det under 5) i 3 § uppställda kravet på visst rörelsekapital — liksom med motsvarande bestämmelser i 4 och 5 §§ — är enligt de sakkunnigas mening dels att för fondkommissionärens verksamhet skapa en viss ekonomisk grundval, som skyddar honom mot att alltför lätt råka ut för finansiella svårigheter och ekonomiskt beroende, och dels att tillsynsmyndigheten må kunna ur de skiftningar, kapitalets storlek kan undergå, sedan kommissionären börjat sin verksamhet, något så när avläsa hans ekonomiska ställning, för att, om denna avsevärt försämrats, vidtaga nödiga åtgärder. Indirekt komma härigenom ifrågakvarande bestämmelser jämväl att tjäna till att skydda en fondkommissionärs kundkrets från att göra förluster på honom. Däremot avse dessa bestämmelser uppenbarligen icke att skapa en förmögenhetsmassa med direkt ändamål att säkerställa kundkretsen i nämnda hänseende. Beträffande en anordning i sistnämnda riktning yttra de sakkunniga, att de haft under övervägande, huruvida såsom villkor för tillstånd att driva fondkommissionsrörelse borde krävas, att sökanden ställde säkerhet för visst belopp. Därefter fortsätta de sakkunniga: »Rörande namnsäkerhet förefinnes emellertid den olägenheten, att det erbjuder betydliga svårigheter såväl att från början effektivt pröva densamma som ock att hålla nöjaktig kontroll över att den vid varje tidpunkt är fullt betryggande. Att begära nedsättande av realsäkerhet torde åter med hänsyn till de betydande belopp, vilka härigenom komme att undandragas vederbörandes rörelse, icke kunna bli tal om. De sakkunniga anse fördenskull det vara lämpligare att av en sökande, i stället för ställande av säkerhet, kräves att han visar sig innehava ett mera betydande rörelsekapital. Förefintligheten av ett dylikt utesluter visserligen icke att fondkommissionären kan komma på obestånd men stärker naturligtvis hans ställning i avsevärd grad. Härtill kommer att, därest kravet på begynnelsekapital förbindes med skyldighet för kommissionären att, för den händelse begynnelsekapitalet till viss del gått förlorat, upphöra med sin rörelse, möjlighet beredes fondinspektionen att tvinga en kommissionär, som gjort förluster, att inställa rörelsen på ett så tidigt stadium, att någon skada ännu icke uppkommit för kunderna.»

Förslaget har i denna del gjorts till föremål för åtskilliga anmärkningar. Sålunda yttrar Stockholms handelskammare, att såvitt med bestämmelsen, att för den ifrågasatta rörelsen skulle disponeras ett kapital av angiven storlek, åsyftades att bereda allmänheten erforderlig säkerhet mot förluster, formuleringen syntes något svävande. I dess ställe torde böra upptagas en bestämmelse av innehåll, att fondhandels-

företag, som i övrigt efter prövning visat sig uppfylla stadgade kvalifikationer, skulle, innan rörelsen påbörjades, i taka händer deponera angivet belopp eller dess värde eller ock ställa däremot svarande bankgaranti. En dylik föreskrift syntes handelskammaren böra utsträckas att gälla även för aktiebolag, som ej dreve bankrörelse. Med det sålunda deponerade eller garanterade beloppet skulle fondhandelsfirman svara i första hand endast för de förbindelser, som den åtagit sig i och för fondhandelsrörelsen. En bestämmelse av nu antydd art kunde visserligen bliva i någon mån betungande, men å andra sidan torde det i den sunda utvecklingens intresse knappast innebära någon olägenhet, om antalet fondhandelsfirmor genom den föreslagna bestämmelsen komme att hållas inom tillbörliga gränser.

I enahanda riktning uttala sig ett par andra handelskammare.

Svenska bankföreningen anför beträffande stadgandet under 5) i 3 §: »Grunden för fordran, att kommissionär skall visa sig disponera över visst kapital, angives av de sakkunniga vara kravet på att kommissionären har en något så när säker ställning. Detta krav, som vi kraftigt vilja understryka, anse vi icke tillgodosett på sätt de sakkunniga föreslagit. De sakkunniga hava icke ens uppställt fordran, att kommissionären skall äga visst kapital, utan anse tillfyllest, om kommissionären innehar lånat kapital tillgängligt vid rörelsens öppnande och kapitalet därefter kan med visshet påräknas för densamma. Att uppställa fordran på att kommissionär skall själv äga visst kapital anse vi visserligen olämpligt. Dels skulle nämligen härigenom mången yngre dugande kraft utestängas från yrket och dels skulle ej heller en dylik fordran visa sig effektiv. Erfarenheten torde nogsamnt hava lärt att, om en fondhandlares affärsställning blir undergrävd, så är oftast det kapital, han en gång ägt, borta, långt innan symptomen av hans svaga ställning göra sig märkbara. Vad man däremot kan och bör fordra är att en viss mera direkt säkerhet finnes för att kommissionären skall kunna fullgöra sina förbindelser, och vilja vi i sådant syfte föreslå, att den, som vill registreras såsom fondkommissionär, skall i taka händer nedsätta säkerhet till belopp av 200,000 kronor eller ock ställa bankgaranti för sina förbindelser till enahanda belopp.»

Vidare föreslår bankföreningen, att det fjärde villkoret i 4 § måtte ändras till överensstämmelse med den i fråga om 3 § föreslagna bestämmelsen om säkerhet eller bankgaranti ävensom att till de i 5 § nämnda förutsättningarna måtte läggas den, att bolaget i taka händer antingen ställde säkerhet till belopp av 200,000 kronor eller ock lämnade bankgaranti för enahanda belopp.

Jämväl bankinspektionen och kommerskollegium uttala sig för en ändring av ifrågavarande bestämmelser sålunda, att rörelsekapitalet måtte för fondkommissionsrörelsen disponeras på ett sätt, som innebär större trygghet för uppfyllandet av de förbindelser, kommissionären i och för rörelsen iklätt sig.

*Departements-
chefen.*

Enligt 2 § av gällande ordningsregler för Stockholms fondbörs skall börsmedlem, som icke är bankbolag eller officiell mäklare, såsom säkerhet för de förbindelser, vilka kunna komma att av honom ingås å börsen, avlämna depositionsbevis eller andra värdehandlingar till belopp av minst 25,000 kronor. Då ett av huvudsyftena med den ifrågasatta lagstiftningen är att förebygga, att allmänheten genom åtgöranden av de yrkesmässiga förmedlarna av fondaffärer åsamkas förluster, ligger naturligtvis den tanken nära till hands att till de övriga stadganden, föreliggande förslag i berörda syfte innehåller, föga jämväl en bestämmelse, som, med ovannämnda föreskrift i ordningsreglerna till förebild, innehåller krav på att den blivande fondkommissionären på ett eller annat sätt ställer säkerhet för uppfyllandet av sina förpliktelser gent emot kundkretsen.

Emellertid skulle en dylik bestämmelse knappast medföra tillfredsställande resultat. De förbindelser, vari en fondkommissionär kan komma att häfta till sina kunder, torde i de flesta fall komma att bestå däri, att kommissionären är redovisningsskyldig för kunderna tillhöriga penningar eller värdepapper, som han för deras räkning omhändertagit. Givet är att dessa förbindelser komma att för olika fondkommissionärer, allt efter deras individuella läggning och affärsmetoder, uppgå till högst olika belopp och att de för åtskilliga fondkommissionärer komma att röra sig om synnerligen avsevärda summor. Följaktligen kunde det belopp, för vilket en fondkommissionär skulle hava att ställa säkerhet, icke bestämmas till en relativt ringa summa, enär i så fall hela anordningen i många fall bleve till föga nytta. Om t. ex. säkerheten allenast skulle avse ett belopp av 200,000 kronor, kunde det lätt inträffa, att den bleve för det åsyftade ändamålet alldeles otillräcklig. Bestämdes åter säkerheten till ett högt belopp, komme dess anskaffande att för många fondkommissionärer bliva över hövan betungande. Framför allt bleve detta händelsen, om man, på grund av de fördelar, som uppenbarligen äro förenade med att fondkommissionär vid öppnandet av sin rörelse har för densamma tillgängligt ett icke allt för obetydligt rörelsekapital, anser sig icke kunna avstå från att såsom villkor för tillståndets förvärvande jämväl uppställa förefintligheten av ett dylikt kapital. Och någon verklig trygghet för att den

ställda säkerheten bleve tillräcklig, kommer ändock ej att förefinnas. Kommissionären kunde ju alltid ådraga sig förpliktelser till ännu högre belopp. Med de förbindelser, som avses i ovannämnda stadgande i ordningsreglerna för fondbörsen i Stockholm, är förhållandet annorlunda. Desamma komma nämligen, även om de naturligtvis för olika kommissionärer kunna uppgå till olika belopp, städse att röra sig om jämförelsevis begränsade summor. Effektiv säkerhet för dessa förbindelser kan alltså åstadkommas utan att vederbörande därav avsevärt betungas.

Jag finner mig för den skull icke böra föreslå såsom villkor för meddelande av tillstånd, att vederbörande sökande skall deponera visst belopp eller ställa bankgaranti såsom säkerhet för de tillgodohavanden, hans kunder kunna komma att få hos honom, eller för de förbindelser, han över huvud taget i och för sin rörelse kan komma att ingå. Att på annat sätt bereda en fondkommissionärs kundkrets företrädesrätt till erhållande av betäckning för sina fordringar hos kommissionären ur dennes tillgångar eller viss del av dem torde också vara vanskligt, enär andra berättigade intressen därvid lätt trädas för nära.

Däremot delar jag, såsom jag redan i det föregående antytt, den av de sakkunniga uttalade uppfattningen, att man bör söka sörja för att fondkommissionären äger en viss allmän ekonomisk grundval för sin rörelse. Såsom ovan framhållits, lär en dylik anordning jämväl kunna i någon mån indirekt bidra till att skapa trygghet för att de kunder, som anförtrött en fondkommissionär penningar och värdepapper, icke skola komma att göra förlust på honom.

Med anledning av de ekonomiska betingelser för erhållande av tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, vilka de sakkunniga i nyssnämnda syfte under 5) i 3 § och under 4) i 4 § föreslagit, ifrågasätter svenska fondhandlareföreningens styrelse, huruvida det särskilt under nuvarande växlande penningförhållanden vore klokt att stipulera ett visst till siffran fixerat belopp för rätten för enskild man och vissa bolag att erhålla tillstånd såsom fondkommissionär. Enligt styrelsens förmenande skulle förslaget komma att verka mera gagneligt, därest det erhöles en avfattning, som hos den tillståndsgivande myndigheten inskräppte nödvändigheten av att i varje fall företaga en verklig prövning och undersökning av sökandens ekonomiska kvalifikationer, innan tillstånd beviljades. Styrelsen föreslår därför, att man helt allmänt borde kräva »nödiga ekonomiska förutsättningar» eller »erforderligt kapital», möjligen med tillägget »dock minst 200,000 kronor».

*Svenska fond-
handlareföre-
ningens
styrelse.*

Departement-
chefen.

Helt visst finnes åtskilligt, som talar för en dylik bestämmelse. Följden av densamma bleve dock måhända, att den tillståndsgivande myndigheten komme att anses hava iklätt sig garanti för varje tillståndshavares ekonomiska kvalifikationer. Att detta ur flera synpunkter vore synnerligen olämpligt, torde vara lätt att inse. Den av de sakkunniga valda vägen att fixera ett visst belopp, som vederbörande sökande måste visa sig för den ifrågasatta rörelsen disponera, tyckes mig därför vara att föredraga.

Mindre rö-
relsekapital
i visst fall.

Beträffande den under 5) i 3 § föreslagna bestämmelsen, att fondkommissionär, vilken avgivit sådan försäkran, som i 7 § avses, må erhålla tillstånd att driva rörelse med allenast 50,000 kronors kapital, anför Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare i sitt jämväl av handels- och sjöfartsnämnden i Malmö åberopade yttrande, att kammaren icke ansåge skäl föreligga till någon undantagsbestämmelse för de fondkommissionärer, som funne med sin fördel förenligt att avstå från fondhandel för egen räkning. Denna sin uppfattning grundar kammaren i huvudsak därpå, att enligt kammarens förmenande sysslandet med förmedling av fondaffärer otvivelaktigt innebure moment av synnerligen stark eggelse till utnyttjande för egen räkning av de anledningar till fluktuationer å börsmarknaden, som under alla omständigheter i och för rörelsens drivande från kommissionärens sida måste bliva föremål för ständigt intresserat aktpågivande, vadan frestelsen att svika den skriftliga försäkran att ej för egen räkning idka handel med fondpapper, som uppställts såsom villkor för ifrågavarande lättnads tillgodosjuttande, sålunda i mångt fall torde kunna förväntas leda till kringgående av utfästelsen, varvid svårigheten för den övervakande myndigheten att utöva effektiv kontroll låge i öppen dag.

Departement-
schefen.

Det i omförmälda stadgande givna uppslaget till bildande av en kategori fondkommissionärer, som ägna sig uteslutande åt förmedling av fondaffärer, finner jag beaktansvärt. Såsom de sakkunniga framhållit, visar erfarenheten, att mäklare funnits, vilka endast sysslat med sådan förmedling, och det finnes icke någon anledning betvivla, att även framdeles personer skola finnas villiga härtill. Naturligtvis måste de kommissionärer, som avlagt försäkran, vara beredda på att bliva underkastade en noggrann kontroll. De skäl, som ligga till grund för de sakkunnigas förslag att beträffande ifrågavarande kategori av fondkommissionärer kräva ett mindre rörelsekapital, synas mig för den skull befogade, vadan jag icke ansett mig böra vidtaga någon ändring härutinnan.

Medan i förslaget beträffande enskild man och handelsbolag utan kommanditdelägare eller med högst två sådana delägare såsom villkor för tillstånds erhållande uppställts förefintligheten av ett rörelsekapital å 200,000 kronor, kräves i sådant hänseende av handelsbolag med över två kommanditdelägare och aktiebolag ett kapital å minst 500,000 kronor.

Rörelsekapitalet för aktiebolag och handelsbolag med flera än två kommanditdelägare.

Handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg och handelskammaren i denna stad finna det icke vara riktigt att på detta sätt för olika företagareformer uppställa olika fordringar på rörelsekapitalets storlek. Enligt nämnda korporationers mening vore det nämligen från nationalekonomisk synpunkt icke berättigat att för uppnåendet av ett för själva rörelsens bedrivande främmande syfte binda i ett företag större kapital än eljest skulle varit behöfligt och därigenom förhindra detta kapital att å annat håll finna en för vårt näringsliv bättre användning. Därest det skulle anses önskligt att hindra uppkomsten av mindre aktiebolag med ett flertal aktieägare inom fondkommissionsrörelsen, torde lämpligare utvägar stå att finna än den av de sakkunniga föreslagna. I sådant hänseende erinrades därom, att i den åt den tillståndsgivande myndigheten föreslagna rätten att pröva, huruvida företaget icke funnes olämpligt att utöva rörelse, torde kunna erhållas tillräckliga garantier mot företagareformer, som befundes mindre önskvärda.

Fondbörskommitterade spörja, huruvida det vore nödvändigt eller ens riktigt att för vissa bolag, som ville öppna fondkommissionsrörelse, stipulera så avsevärt mycket högre belopp än för enskilda, som villo driva sådan rörelse, samt ifrågasätta för den skull, huruvida det icke borde tagas under övervägande att minska skillnaden mellan det för vissa kommanditbolag och aktiebolag, å ena sidan, samt enskilda personer och vissa handelsbolag, å andra sidan, föreskrivna rörelsekapitalet.

Utan tvivel kan det anföras goda skäl för att beträffande rörelsekapitalets storlek icke göra skillnad emellan olika slag av fondkommissionärer, då skillnaden icke betingas av omständigheter, som äga direkt sammanhang med de förhållanden, vilka föranlett uppställandet av kravet på rörelsekapital. Emellertid befara de sakkunniga, att, om aktiebolag med relativt ringa aktiekapital tillätes idka fondkommissionsrörelse, följden härav bleve, att under goda tider ett mycket stort antal småbolag uppstode, som dels bedreve fondspekulationer för egen räkning och dels, för att stödja och underlätta dessa spekulationer, idkade fondkommissionsrörelse. Då syftet för dessa aktiebolag i de flesta fall endast bleve att på minsta möjliga tid skaffa sina delägare största möjliga vinst, kan det förutses, att deras verksamhet såsom fondkommissionärer icke skulle bedrivas på tillfredsställande sätt. Vill man

Departementschefen.

hindra en dylik utveckling, torde man böra välja de sakkunnigas förslag. Den av handels- och sjöfartsnämnden och handelskammaren anvisade utvägen synes mindre ändamålsenlig; då nämligen för dessa bolag ansökan om rätt att idka fondkommissionsrörelse i allmänhet läser komma att ingivas redan i sammanhang med deras bildande, torde endast i sällsynta fall i fråga om dem sådana omständigheter föreligga, att olämplighet kan åberopas såsom grund för att avslå ansökningsen. På grund av vad jag sålunda anfört anser jag, att den av de sakkunniga i förevarande hänseende uppställda skillnaden bör bibehållas.

*Skada för
det allmänna.*

De sakkunniga hava föreslagit ett särskilt villkor för bankbolags rätt att erhålla tillstånd till idkande av fondkommissionsrörelse, nämligen att den ifrågavarande rörelsen icke får anses bliva till skada för det allmänna. Uppställandet av detta villkor motiveras därmed, att en fondkommissionsrörelse, bedriven av bank, lätteligen kan giva upphov till överdriven och osund spekulation, även om något i egentlig mening olämpligt förfarande från bankens sida icke föreligger. De sakkunniga yttra härom vidare: »Detta beror på bankens dubbla egenskap av fondkommissionär och kreditinrättning, som medför, att de personer, vilka genom bankens förmedling tillhandlat sig fondpapper, vanligen utan större svårighet kunna hos banken erhålla lån mot säkerhet av de inköpta fondpapperen. Lättheten att på detta sätt anskaffa penningar verkar naturligtvis i hög grad stimulerande på spekulationen. Det har också förekommit, att sedan en bank i ett landsortssamhälle börjat idka fondkommissionsrörelse, därstädes utvecklat sig en omfattande fondspekulation, vari invecklats kretsar av befolkningen, vilka i det allmänna intresse borde hållas fjärran därifrån. De faror, som på detta sätt kunna uppstå, hota att tilltaga genom den under senare åren hos vissa större banker framträdande tendensen att upprätta fondavdelningar jämväl vid sina till mindre sambällen förlagda avdelningskontor. Häri- genom kan en sådan banks fondkommissionsrörelse, vilken, så länge den endast bedrivits i större städer, icke givit orsak till erinringar, erhålla långt gående skadliga verkningar. Naturligtvis kan även en fondkommissionär, som icke är bank, giva anledning till spekulation genom att bereda sina kunder tillfälle att få låna penningar. Men den skada en bank i detta avseende kan orsaka är ojämförligt mycket större både därför att densamma förfogar över mycket mera penningar för utlåningsändamål och därför att den genom att driva fondkommissionsrörelse vid smärre avdelningskontor kan giva upphov till osund

spekulation å orter, där sådan eljest säkerligen icke skulle hava förekommit.»

Mot de sakkunnigas förslag hava invändningar framställts av Smålands och Blekinge handelskammare, som yttrar följande: Såsom de sakkunniga uttalat, torde allmänheten i stort sett vara bäst betjänt av att kunna med sina fondpappersuppdrag vända sig till banks fondavdelning. Då därtill komme, att bankaktiebolag och solidariska bankbolag på grund av sin organisation vore utan vidare skickade att driva fondaffärer samt redan stode under effektiv kontroll, så syntes det handelskammaren synnerligen olämpligt att i 6 § — men icke 3, 4, 5 §§ eller i 12, 13, 14, 15 §§ beträffande enskild man eller annat bolag — använda uttryck, som presumerade, att skada för det allmänna befarades uppstå av fondhandel, särskilt av banks fondhandel. En sådan presumption, vilken ännu tydligare uppställts i motiven, och det i 6 § använda uttrycket »i den mån rörelsen icke prövas kunna bliva till skada för det allmänna» hade icke tillräcklig grund i de missbruk i vissa fall, som av trustkommitterade och de sakkunniga påpekats. Missbruk hade utan tvivel förekommit, men detta gällde icke allenast bankerna utan även de enskilda fondhandlarna och andra bolag, vilkas antal hastigt ökades; missbruk torde icke heller i framtiden utebliva, och antagligt vore, att, därest icke bankerna vid sina avdelningskontor infört fondhandel, hade enskilda och andra bolag i de skilda orterna öppnat fondhandel, vartill tendens tydligt förekommit. Särskilt tillstånd till fondhandel borde bankerna söka med angivande av de orter, där fondhandel skulle bedrivas, men torde åt 6 § kunna givas följande lydelse: »Bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag må på därom gjord framställning erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse».

Jag finner sist anförda invändningar så till vida berättigade, att det knappast synes mig vara tillräcklig anledning att endast i fråga om bankers fondkommissionsrörelse stadga en prövning angående den »skada för det allmänna», som till äventyrs kan uppkomma genom tillstånd till dylik rörelse å viss ort. Samma prövning torde böra ske beträffande även andra än bankbolag. Jag erinrar också därom, att trustkommitterade i sina riktlinjer för en fondhandelslagstiftning upptagit förslaget att tillstånd till sådan handel skulle lämnas endast i den mån behov av den ifrågasatta rörelsen anses föreligga.

I överensstämmelse härmed hava ändringar vidtagits i åtskilliga paragrafer.

Departementschefen.

*Ordningen för
prövning av
bankbolags
ansökan om
tillstånd att
idka fond-
kommissions-
rörelse.*

Huruvida bankbolag må erhålla rätt att driva fondkommissionsrörelse, provas för närvarande jämlikt de bestämmelser, vilka enligt 3 § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse gälla i fråga om förvärvande av rätt att idka bankverksamhet överhuvud. Två av de avgivna yttrandena innehålla uttalanden, som få anses innefatta hemställan om att någon ändring i berörda förhållande icke må ske genom den nya lagstiftningen. Sålunda anser Stockholms handelskammare, att det framgent liksom hittills bör vara överlåtet åt Kungl. Maj:t att, i samband med beviljande av oktroj för bankbolag, pröva, huruvida det ur allmännyttig synpunkt är lämpligt, att bolaget bedriver fondkommissionsrörelse, samt föreslår på grund härav, att 6 § och därmed sammanhängande bestämmelser borde sålunda ändras, att bankbolag skulle vara berättigat att idka fondkommissionsrörelse, i den mån sådant i bolagets bolagsordning medgivits. Svenska bankföreningen har en liknande hemställan.

Departementschefen.

Då det synes mig föga lämpligt, att bestämmelserna om villkoren för bankbolags rätt att erhålla tillstånd till idkande av fondkommissionsrörelse hava sin plats i en annan lag än den, som innehåller de bestämmelser, vilka i övrigt skola lända till efterrättelse för sådant bolags verksamhet såsom fondkommissionär, däribland stadgandena om de förutsättningar, under vilka meddelat tillstånd går förlorat, anser jag mig icke kunna tillstyrka ifrågavarande ändringsförslag.

10 §.

*Ifrågasatt
förbud mot
högbelåning.*

Östergötlands och Södermanlands handelskammare hemställer, att i lagen måtte intagas ett uttryckligt förbud för fondkommissionärer att högbelåna fondpapper.

*Departements-
chefen.*

Att högbelåningen i stort sett är en ur många synpunkter synnerligen osund företeelse lider intet tvivel. I vårt land har det städse varit lätt att få belåna inköpta aktier till mycket höga kurser. Detta har haft till följd, att man i stor utsträckning kunnat spekulera utan eller så gott som utan egna medel. Härigenom har fondspekulationen vunnit en omfattande spridning jämväl bland ekonomiskt svaga befolkningslager, ett förhållande, som vid tider av nedgående ekonomiska konjunkturer städse kommer att visa sina fördärvbringande verkningar. För att bringa fondhandeln i vårt land in på riktiga vägar gäller det därför icke minst att söka på allt sätt begränsa den spekulation, som äger rum med tillhjälp av medel, anskaffade genom högbelåning. Helt naturligt ligger därför den tanken nära till hands att genom ett förbud sådant som det av handelskammaren förordade söka motverka förekomsten av högbelåning. Emellertid låta åtskilliga fall av högbelåning

tänka sig, vilka skäligen icke böra förhindras, t. ex. om i kristider, då alla kurser äro mycket nedpressade, en person, som behöver penningar för att reda sig under de vanskliga ekonomiska förhållandena, belånar sina fondpapper till belopp, som föga understiga dagskurserna. Huruvida en högbelåningstransaktion är förkastlig, beror i själva verket på många olika omständigheter såsom beskaffenheten av de belånade värdepapperen, långgivarens bevekelsegrunder, låntagarens ekonomiska ställning o. s. v. Att uppräknat alla de omständigheter, som härvid kunna vara av betydelse, låter sig näppeligen göra. På grund härav synes det mig knappast tillrådligt att i lagen införa ett uttryckligt förbud mot högbelåning.

Ett sådant förbud torde icke heller vara nödvändigt för stävjande av missbruk. Om nämligen en fondkommissionär lockar till sig kunder genom att ombesörja högbelåning av de fondpapper han i kommission inköper, handlar han i så uppenbar strid mot de syften, ifrågavarande lagstiftning avser att befrämja, att hans förfaringssätt utan vidare måste anses otillåtet. Därest han icke trots tillsynsmyndighetens varningar upphör att tillämpa slika affärsmetoder, kan han såsom olämplig för yrket frantagas rätten att idka fondkommissionsrörelse.

Handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i denna stad anföra följande: Enligt stadgandet under 2) i 48 § vore det belagt med bötesstraff att offentliggöra eller bland ett flertal personer utsprida meddelande, vilket uppenbarligen hade till syfte att uppmuntra till spekulation i fondpapper. I 10 § andra stycket uttalades ett allmänt förbud — varmed särskild straffpåföljd dock ej vore förenad — att uppmuntra personer, vilka uppenbarligen saknade nödig erfarenhet i ekonomiska förhållanden, till att spekulera i fondpapper. Då stadgandet i sistnämnda paragraf syntes strida mot det i den förstnämnda och då formuleringen i övrigt kunde föranleda den tolkningen, att uppmuntran till spekulation i fråga om personer, som kunde anses äga nödig erfarenhet i ekonomiska förhållanden, ägde hemul i lagen, torde en omarbetning av 10 § andra stycket vara erforderlig.

Kommerskollegium har förklarat sig instämma i vad sålunda anförts.

I andra stycket av 48 § i de sakkunnigas förslag, vilken paragraf i bifogade förslag motsvaras av 49 §, belägges med straff ett förfarande, som ansetts vara av allmänfarlig beskaffenhet. Stadgandena i 10 § avse att i vissa avseenden, där sådant ansetts vara särskilt påkallat, erinra fondkommissionärerna om plikter, som åligga dem. Givetvis kan en fond-

*Uppmuntran
till spekulat-
ion.*

*Departements-
chefen.*

kommissionär, genom att till personer, som uppenbarligen sakna nödig erfarenhet i ekonomiska förhållanden, sända meddelande av sådant innehåll, som i 49 § andra stycket avses, göra sig skyldig till överträdelse av båda ifrågavarande lagrum. Men att bestämmelserna i dessa av sådan anledning eller på annan grund skulle strida emot varandra, kan jag icke inse. Andra stycket i 10 § avser naturligtvis närmast uppmuntran, som sker vid personligt sammanträffande eller eljest medelst personlig hänvändelse. Vill en fondkommissionär icke avhålla sig från sådant förfarande, som omtalas i sistnämnda lagrum, lär han vara att anse såsom olämplig att vidare utöva fondkommissionärsyrket. Men hans förfarande synes mig icke kunna beläggas med straff, med mindre ytterligare kvalifikationsgrunder tillkomma, som göra att handlingen faller under 49 § i föreliggande förslag eller under stadganden i allmänna strafflagen.

Att giva det i 10 § andra stycket meddelade förbudet mot uppmuntran till spekulation en vidsträcktare räckvidd än som i förslaget skett anser jag i likhet med de sakkunniga icke vara tillrådligt. Om exempelvis en fondkommissionär i all välmening råder en person, som själv är hemmastadd i förhållandena inom fondhandeln, till att göra en affär, som efter allt att döma synes kommissionären skola giva ett gott resultat, kan detta näppeligen anses vara oriktigt handlat av kommissionären. Klart är emellertid, att många fall kunna tänkas, då en fondkommissionär även genom att uppmuntra en affärsvan person att spekulera handlar förkastligt, t. ex. om kommissionären söker intala denne att göra en affär, som kommissionären har anledning antaga skola bliva förlustbringande för den andre men som är ägnad att befördra kommissionärens egna intressen. Att förevarande stadgande skulle kunna tolkas så som ett dylikt förfarande ägde hemul i lagen, torde väl näppeligen vara möjligt, då 10 § genom sitt innehåll tydligt giver vid handen, att densamma icke avser att uppräknat alla de handlingar, vilka böra vara otillåtna för en fondkommissionär.

12—14 §§.

*Förtydligande
av lagtexten.*

I ett par yttranden har framhållits, att det under 2) — i bifogade förslag 3) — i 12 § ävensom å motsvarande ställen i 13 och 14 §§ använda uttrycket »upptäcktes» kunde giva anledning till den missuppfattningen, att bristen i begynnelsekapitalet behövde fyllas först viss tid efter det tillsynsmyndigheten konstaterat densamma och att uttrycket för den skull borde förtydligas eller utbytas mot ett annat, varav otvetydigt

framginge, att ifrågavarande bestämmelser avsåge jämväl de fall, då endast kommissionären själv uppdagat bristen.

Med anledning härav har ifrågavarande ord i samtliga dessa paragrafer utbytt mot ordet »yppades».

Enligt 3 och 4 §§ finnes intet hinder vare sig för enskild person eller för handelsbolag utan kommanditdelägare eller med sådana delägare till ett antal av högst två att på lånevägen anskaffa det kapital, som erfordras för erhållande av tillstånd att driva fondkommissionsrörelse. Har en sökande använt sig av denna utväg, bör visserligen tillstånd meddelas endast för så vitt han kan sägas verkligen disponera kapitalet för den ifrågasatta rörelsen, eller, med andra ord, endast såframt han erhållit lånet på sådana villkor, att han kan vara säker på att få behålla det en längre tid, men helt naturligt lär den, som lämnar honom lånet, icke vara sinnad att helt och hållet fränsäga sig rätten att återfordra sina penningar. Det fall kan alltså tänkas, att en fondkommissionär nödgas återbetala det rörelsekapital, han erhållit till låns. För den händelse han då icke kan visa, att han, trots återbetalningen, för sin rörelse disponerar kapital till föreskrivet belopp, bör han uppenbarligen vara skyldig att upphöra med rörelsen. Detta synes mig böra uttryckligen angivas i lagen och har jag låtit införa bestämmelser därom såsom ett andra moment i 12 och 13 §§.

*Återbetalning
av lånat
rörelsekapital.*

Rörande det under 2) — i bifogade förslag 3) — i 12 § föreslagna stadgandet, att enskild person meddelat tillstånd förfaller, om han förlorat över en tredjedel av det kapital, han för tillståndets förvärvande visat sig disponera, och bristen icke blivit fylld inom viss tid därefter, samt de härmed överensstämmande stadgandena i 13 och 14 §§ yttrar svenska fondhandlareföreningens styrelse, att dessa stadganden syntes i många fall komma att verka onödigt stränga. En person, som visat sig disponera t. ex. tre miljoner kronor och av tillfälliga omständigheter förlorat ungefär en tredjedel av detta kapital, men ännu vore ägare till säkra två miljoner kronor, skulle enligt lagförslagets formulering icke vidare äga rätt att driva fondkommissionsrörelse. Däremot skulle en person, som vore ägare av allenast 200,000 kronor, samtidigt kunna medgivas tillstånd att öppna en fondkommissionsaffär av kanske ingalunda mindre omfattning. Analoga bestämmelser hade ock föreslagits beträffande bolag. Styrelsen ifrågasatte, huruvida det icke lämpligare, i analogi med aktiebolagslagens bestämmelser, borde i omförmälda fall föreskrivas,

*Förlust av
rörelsekapital*

att minst *två* tredjedelar av kapitalet skulle hava gått förlorade, för att meddelat tillstånd skulle förfalla.

*Departement-
schefen.*

Till grund för de ifrågavarande stadgandena ligger tydligtvis den uppfattningen, att om större förluster drabbat en fondkommissionär, detta berättigar till antagandet, att hans ekonomiska ställning blivit osäker, vadan försiktigheten kräver, att han icke längre får obehindrat fortsätta sin rörelse. Riktigheten av denna uppfattning lär väl knappast kunna förnekas. Fondhandlareföreningens styrelse synes, av dess ändringsförslag att döma, ej heller göra detta, utan riktar sig allenast mot att de sakkunniga ansett fondkommissionärens rörelse böra stoppas redan, när hans förluster överstiga en tredjedel av rörelsekapitalet. Enligt mitt förmenande är det med hänsyn till arten av en fondkommissionärs verksamhet av synnerlig vikt att han, därest han skulle råka på obestånd, på ett så tidigt stadium av detta som möjligt tvingas att inställa sin rörelse och avveckla sina förbindelser. På grund härav synes mig den norm, som de sakkunniga valt, vara välbetänkt. I de flesta fall lär nog en fondkommissionärs soliditet vara rubbad, när han förlorat en tredjedel av rörelsekapitalet. Erinras må, att enligt 91 och 92 resp. 208 och 209 §§ i lagen om bankrörelse bankbolag är skyldigt att träda i likvidation, om en tiondel av grundfonden gått förlorad och förlusten icke täckes.

Fondhandlareföreningens styrelse påpekar, att det kan inträffa, att en fondkommissionär, oaktat hans förluster överstiga en tredjedel av rörelsekapitalet, ej blott fortfarande disponerar över penningar till belopp, som överstiger det för tillstånds erhållande föreskrivna minimum, utan även måste anses vara fullt solid. Naturligtvis äro dylika fall möjliga. Kommissionären torde emellertid icke då på grund av de utav de sakkunniga föreslagna bestämmelserna behöva ställas inför utsikten att nödgas upphöra med sin verksamhet. Han har nämligen under den i bestämmelserna omförmälda tremånadersfristen tid på sig att förvärva nytt tillstånd att idka fondkommissionsrörelse. Sådant kan ju ej nekas honom, om han uppfyller föreskrivna förutsättningar. Att kommissionären får underkasta sig en ny prövning, när han förlorat en så stor anpart av sitt rörelsekapital som tredjedelen, kan knappast anses för strängt. På grund av vad jag sålunda anført finner jag ifrågavarande hemställan icke böra föranleda ändring i förslaget.

15 §.

*Återkallelse
av tillstånd
på grund av
överträdande
av lag.*

Såsom förslaget formulerats synes det avse, att en tillståndsinnehavare först efter upprepade överträdelser av lagen skall kunna mista

sin rätt att idka fondkommissionsrörelse. I ett par yttranden framhålles, att en enda överträdelse kan vara av så betänklig beskaffenhet, att den till fullo ådagalägger tillståndsinnehavarens olämplighet för rörelsens utövande. Då möjligheten härav icke kan anses utesluten, har jag låtit ändra paragrafens lydelse, så att den kan tillämpas även i sådant fall.

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare yttrar om ifrågavarande paragraf, att dess formulering torde vara rymlig nog för att medgiva tillsynsmyndighetens inskridande även i den händelse det befunnas, att fondkommissionären inlåtit sig på egna spekulationer av sådan omfattning, att de ej stode i rimligt förhållande till det av honom disponerade kapital. Emellertid vore den fara för uppdragsgivarnas trygghet, som i ett sådant fall föreläge, så betydande, att handelskammaren vågade ifrågasätta, huruvida icke en dylik diskvalifikationsgrund borde uttryckligen angivas bland de omständigheter, som kunde föranleda tillståndets återkallande.

Fondkommissionärs egna spekulationer.

Givetvis bör det åligga tillsynsmyndigheten att ingripa vid situationer av denna art, ehuru visserligen bedömandet ofta skall te sig vanskligt. Att myndigheten i förekommande fall äger befogenhet att återkalla för fondkommissionär meddelat tillstånd, synes mig fullt klart framgå av förevarande paragraf jämväl i dess av de sakkunniga föreslagna lydelse och något tillägg till paragrafen torde därför icke vara erforderligt.

Departementschefen.

17 §.

Stockholms handelskammare anser, att syftet med förevarande stadgande är beaktansvärt, men att det vore betänkligt att i tillsynsmyndighetens hand lägga en sådan befogenhet, som här avses, och att stadgandet bleve synnerligen vanskligt att tillämpa.

Enligt mitt förmenande utgör ifrågavarande stadgande ett viktigt led i den tilltänkta lagstiftningen. Därest detsamma uteslötes, bleve följden säkerligen den, att ett stort antal fondkommissionärer, framför allt de, som anse sig hava något att dölja för tillsynsmyndigheten, komma att uppdelas sin verksamhet på olika, i rättsligt avseende skilda företag för att på detta sätt undandraga vissa områden av verksamheten tillsynsmyndighetens kontroll. Tillsynsmyndigheten lär t. ex. bland annat hava att vaka över att fondkommissionärerna, då de fått i uppdrag att sälja eller köpa fondpapper, icke själva obehörigen inträda såsom köpare eller säljare för att härvid rikta sig på uppdragsgivarens bekostnad även som att fondkommissionärerna icke bidra till spridning av en osund

Departementschefen.

spekulation genom att bereda sina kunder tillfällen att få inköpta fondpapper belånade till höga kurser. En fondkommissionär, som ville undslippa tillsynsmyndighetens kontroll härutinnan, hade, om ifrågavarande stadgande icke funnes, endast att överlåta själva fondkommissionsrörelsen å ett av honom fullständigt beroende aktiebolag, under det han fortfore att i eget namn bedriva rörelse, innefattande utlåning mot säkerhet av fondpapper samt köp och försäljning av fondpapper för egen räkning. Tillsynsmyndigheten vore därigenom betagen rätt att granska sistnämnda rörelses böcker och komme sålunda i de flesta fall att sakna material för att bedöma, i vad mån de båda med varandra samverkande företagens affärsoperationer ur nyssnämnda synpunkter gäve anledning till anmärkning. Utan ifrågavarande stadgande bleve sålunda värdet av den nya lagstiftningen väsentligen reducerat. De vanskligheter, som utan tvivel äro förbundna med stadgandets tillämpning, torde för den skull icke böra avskräcka från dess införande. Att genom detsamma en omfattande befogenhet lägges i tillsynsmyndighetens händer, vill jag ingalunda förneka, men det torde icke vara anledning befara, att icke tillsynsmyndigheten skall på ett varsamt sätt göra bruk därav.

23 §.

I vissa yttranden har ifrågasatts, huruvida icke fondkommissionär borde vara pliktig att underrätta tillsynsmyndigheten jämväl i de fall, då kommissionären upplånat sitt rörelsekapital och lånet uppsäges, ävensom då kommissionären upptäcker, att han förlorat så stor del av sitt kapital, som under 3) i 12 §, under 5) i 13 § och under 3) 14 § sägs.

Då det onekligen är av vikt att tillsynsmyndigheten i god tid erhåller underrättelse om berörda förhållanden, har jag låtit föreskrift där- om inflyta i andra stycket av förevarande paragraf.

Av 46 § följer, att kommissionären, om han försummar sin ifrågavarande underrättelseplikt, ådrager sig straff enligt sistnämnda lagrum.

24 §.

Handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg och handelskammaren i nämnda stad yttra, att de icke kunde dela de sakkunnigas uppfattning om lämpligheten av att fondkommissionär skulle hålla för granskning tillgängliga alla räkenskaper, böcker och handlingar, som berörde annan av kommissionären driven affärsverksamhet utom fondkommissionsrörelsen. Den sekretess, som måste medfölja viss annan verksamhet t. ex. den, som bedreves av banker, mäklare m. fl., vilkas verksamhetsområden för-

utsattes kunna förenas med fondkommissionsrörelsen, kunde icke utan olägenhet för näringslivet uppges. Genom den skyldighet, som ålåg kommissionären att lämna inspektionen upplysning om sin ekonomiska ställning, torde tillräcklig insikt kunna vinnas utan att man behövde tillgripa den av de sakkunniga föreslagna utvägen om specialgranskning av affärgrenar, som icke hade annat med fondkommissionsrörelsen gemensamt än att de förenades i samma person eller företag.

Att det är en synnerligen vittgående befogenhet, som de sakkunniga i anmärkta avseendet vilja giva tillsynsmyndigheten, kan icke förnekas. Men då, på sätt de sakkunniga framhållit, nödig kännedom om kommissionärens ställning och hans förhållande till sina kunder icke lär kunna vinnas utan att tillsynsmyndigheten äger granska kommissionärens böcker i den utsträckning de sakkunniga föreslagit, synes mig någon ändring härutinnan icke böra ifrågakomma, särskilt som kommissionärens anspråk på sekretess vunnit nödigt beaktande därigenom att detsamma omgärdats med straffrättsligt skydd.

*Departement-
chefen.*

26 §.

Bankinspektionen yttrar i sitt utlåtande, att förslagets bestämmelser rörande tillsynen över fondkommissionärer syntes böra kompletteras på sådant sätt, att tillsynsmyndigheten bereddes möjlighet att å orter, varest ett flertal fondkommissionärer dreve rörelse, förordna lämplig person att vid behov och efter för varje gång gjord anmodan av berörda myndighet tillhandagå densamma med förrättandet av undersökning av särskilt angivna speciella förhållanden hos fondkommissionärer i orten. För tillsynsmyndigheten torde en dylik anordning säkerligen bliva till stort gagn, enär därigenom erforderliga upplysningar i sådana fall, då en genomgående inspektion icke vore påkallad, skulle hastigt kunna erhållas utan att en tjänsteman från tillsynsmyndigheten nödgades avlägga besök hos vederbörande fondkommissionärer. Särskilt då dessa vore avlägset boende, torde anordningen också medföra minskning i kostnaderna för upplysningarnas införskaffande. Ersättningen till ombuden torde böra bestämmas av tillsynsmyndigheten efter det av vederbörande ombud utförda arbetet och utgå av för denna myndighet tillgängliga medel.

Vad bankinspektionen sålunda föreslagit anser jag välbetänt. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att förordna dylikt ombud synes mig dock knappast böra inskränkas till orter, där ett flertal fondkommissionärer driva rörelse. Även när endast en fondkommissionär finnes på en ort, torde det vara lämpligt att på ifrågavarande sätt kunna

*Departement-
chefen.*

undvika tidsspillan för tjänstemännen hos tillsynsmyndigheten och kostnader för deras resor. Bestämmelser i ämnet torde böra erhålla sin plats i ett särskilt lagrum och har med anledning härav förevarande paragraf tillagts i förslaget.

28—29 §§.

*Fondbörskom-
mitterades
allmänna
erinringar.*

I fråga om de sakkunnigas förslag att för varje fondbörs skall finnas en börsordning, innehållande vissa grundläggande bestämmelser rörande fondbörsens organisation och funktioner, vilken börsordning skall prövas och fastställas av Kungl. Maj:t, anföra fondbörskommitterade i sitt av Stockholms handels- och sjöfartsnämnd åberopade yttrande, att fondbörskommitterade redan tidigare med anledning av trustkommitterades betänkande framhållit, hurusom en dylik anordning, som medförde, att börsordningen ej heller finge ändras utan Kungl. Maj:ts samtycke, åtminstone för närvarande, innan börsförhållandena vunnit större stadga i vårt land, vore synnerligen olämplig och att det naturliga och i varje fall mest praktiska torde vara att tills vidare åt en lokal myndighet överlåta det närmare reglerandet av fondbörsen och fastställandet av de erforderliga ordningsreglerna. Fondbörskommitterade förklara, att de sedermera haft tillfälle att ytterligare konstatera riktigheten av denna sin uppfattning. Med den ofantligt snabba utveckling, som Stockholms fondbörs under de senaste åren undergått, hade det till och med visat sig hindersamt att åt en lokal myndighet — handels- och sjöfartsnämnden — överlåta fastställandet och godkännandet av alla erforderliga ändringar i börsens ordningsregler, utan hade detta måst tills vidare provisoriskt överlämnas åt fondbörskommitterade själva, och hade fondbörskommitterade på grund härav under de båda senaste åren icke mindre än tio olika gånger nödgats vidtaga särskilda, flera gånger mycket omfattande ändringar i dessa regler. Skulle fondbörskommitterade för varje gång hava härmed behövt besvara Kungl. Maj:t, hade detta varit i högsta grad tidsödande och hindrande för börsens utveckling. Fondbörskommitterade vågade därför bestämt vidhålla sin förut uttalade uppfattning, att fastställandet av börsens ordningsregler, åtminstone till dess börsväsendet i vårt land hunnit erhålla mera stadga, icke borde tillkomma Kungl. Maj:t, utan överlåtas åt börsstyrelsen själv. Risken här för syntes vara så mycket mindre, då Kungl. Maj:t, därest verksamheten å fondbörsen försigginge på sådant sätt, att den icke vidare lände till nytta för det allmänna, kunde återkalla meddelad oktroj för börsen. Skulle, trots vad sålunda anförts, statsmyndigheterna anse sig böra biträda de sakkunnigas förslag, ville fondbörskommitterade i varje fall

framhålla nödvändigheten av att i börsordningen icke alltför många detaljerade bestämmelser intoges, så att den blivande börsstyrelsen i sin verksamhet icke bleve alltför hämmad och kringskuren. Det syntes dessutom fondbörskommitterade icke böra råda tvivel om, att börsstyrelsen kunde medgivas att själv, utan inhämtande av något som helst tillstånd, under viss tid på försök låta å fondbörs vidtaga vissa ändringar i börsordningen.

I fråga om de olika bestämmelser, som av de sakkunniga föreslagits skola förekomma i en eventuell börsordning, ville fondbörskommitterade endast, i anslutning till vad ovan anförts, göra följande erinringar.

*Fondbörskommitterades
detaljanmärkingar.*

Enligt första punkten av 27 § i de sakkunnigas förslag skulle villkoren för att bliva medlem av börsen intagas i börsordningen, och hade de sakkunniga i motiveringen till samma paragraf framhållit, att denna bestämmelse allenast avsåge dem, som vore berättigade att i eget namn avsluta affär å börsen. Fondbörskommitterade ville emellertid erinra om, att med en dylik definition av ordet börsmedlem för närvarande tvenne olika kategorier börsmedlemmar förekomme, dels de verkliga börsmedlemmarna, d. v. s. de, som såväl under sittande upprop som ock å mellanbörs ägde rätt att avsluta affärer, och dels de från och med år 1918 införda s. k. outsiders, vilka icke finge deltaga i uppropen, men väl under mellanbörs ägde rätt att i eget namn avsluta affärer. Huruvida det varit de sakkunnigas mening, att båda dessa grupper skulle omfattas av första punkten, framginge icke av betänkandet. Då emellertid outsidersinstitutionen vore av så ungt datum och bestämmelserna i fråga om outsiders antagande därför med sannolikhet kunde behöva undergå åtskilliga och betydande förändringar, syntes det vara olämpligt att redan nu i fråga om dem binda sig för vissa bestämmelser genom att föreskriva, att villkoren för att godkännas såsom outsider jämväl skulle intagas i börsordningen.

Ett av de villkor, som för närvarande vore och antagligen även i framtiden bleve stipulerade för att godkännas såsom börsmedlem, vore nedsättandet av viss summa såsom säkerhet för de förbindelser, sökanden kunde komma att ikläda sig å börsen. Att för en tid av tio år framåt i en börsordning, som skulle fastställas av Kungl. Maj:t, fixera en dylik summa, syntes särskilt nu under kristider och med dess hastiga förändringar av penningvärdet vara mindre lämpligt. Det skulle för övrigt kunna tänkas, att börsstyrelsen skulle finna nödvändigt att införa alldeles nya bestämmelser i fråga om de garantibelopp, som av medlem

borde ställas, t. ex. vid en allvarlig kristid omedelbart behöva äska avsevärt ökad garantisumma eller fastställa att garantibeloppet skulle bestämmas icke till en viss en gång för alla fastslagen summa utan till viss kvotdel av vederbörande börsmedlems omsättning å börsen eller dylikt.

I fråga om den under punkt 4 av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen rörande de slag av fondaffärer, som å börsen finge avslutas, hade de sakkunniga själva med rätta framhållit, att börsordningen icke borde gå alltför mycket i detalj, på det att börsstyrelsen måtte hava makt att i fråga om dessa affärer vidtaga erforderliga ändringar; och fondbörskommitterade ville för sin del endast understryka detta.

Beträffande den under punkt 6 av de sakkunniga intagna bestämmelsen, att även det sätt, på vilket kursnoteringen skulle ske, skulle intagas i börsordningen, hade redan vederbörande departementschef framhållit, att, då bestämmelserna i detta ämne ännu befunne sig på ett sådant stadium, att behov av ändring och jämkning ofta framträdde, dessa bestämmelser icke syntes böra göras beroende av Kungl. Maj:ts godkännande. Detta överensstämde till fullo med fondbörskommitterades uppfattning. Skulle det vara av någon som helst betydelse att i börsordningen intaga bestämmelser om noteringsförfarandet, kunde enligt fondbörskommitterades förmenande börsordningen icke allenast innehålla några få allmänna grunddrag, utan måste i så fall i denna lämnas en ingående och detaljerad redogörelse för det avsedda noteringsförfarandet.

*Svenska fond-
handlareföre-
ningens
styrelse.*

I enahanda riktning som fondbörskommitterade yttrar sig jämväl svenska fondhandlareföreningens styrelse.

*Departements-
chefen.*

Då trustkommitterades betänkande den 9 juni 1916 anmäldes till statsrådsprotokollet, yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet, att det allmänna hade ett stort intresse av att fondbörsen inrättades på ett verkligt ändamålsenligt sätt och att det med anledning härav torde vara i sin ordning att, såsom trustkommitterade föreslagit, stadga, att de bestämmelser, som innehölle själva grundlinjerna för fondbörsens organisation och funktioner, skulle godkännas och fastställas av Kungl. Maj:t. Detta principuttalande hava de sakkunniga haft att följa. För min del hyser jag samma uppfattning, som däri erhållit uttryck. Då nämligen ett av huvudsyftena med ifrågavarande lagstiftning är att söka förläna det allmänna ett visst inflytande på fondbörsverksamheten för att därigenom främja en ändamålsenlig utveckling av denna verksamhet och därmed sammanhängande förhållanden, synes det mig svår-

ligen kunna underlåtas att giva det allmänna rätt att pröva de bestämmelser, som skola fastslå själva grunddragen av berörda verksamhet.

Några större praktiska olägenheter av en föreskrift av denna art torde näppeligen vara att befara vare sig i de av fondbörskommitterade berörda hänseenden eller eljest. I särskilt brådskande fall lär Kungl. Maj:ts beslut kunna erhållas på några dagar.

För att Kungl. Maj:t ej må onödigtvis besväras med ansökningar om godkännande av ändringar i sådana fall, då en reform väl finnes av behovet påkallad men tvekan råder om, huru densamma lämpligast bör ske, och följaktligen behov föreligger att experimentera med olika bestämmelser för att därigenom utröna, vilken av dessa bäst leder till åsyftat resultat, hava de sakkunniga i 29 § av sitt förslag föreslagit, att med tillsynsmyndighetens tillstånd börsstyrelsen må under viss tid på försök låta å fondbörs andra slags fondaffärer avslutas eller annat sätt för kursnoteringen användas än i börsordningen stadgas. Detta uppslag till en mindre omständlig prövning av vissa ändringar i börsordningen synes mig väl funnet. Fondbörskommitterade och fondhandlareföreningens styrelse framhålla visserligen, att det icke bör råda tvivel om att börsstyrelsen må kunna medgivas att själv, utan inhämtande av något tillstånd, under viss tid på försök låta å fondbörs vidtaga vissa ändringar i börsordningen. Om denna är fastställd av Kungl. Maj:t, torde det dock icke böra stå en börsstyrelse fritt att endast efter eget beprövande få göra avvikelser från dess bestämmelser utan bör myndighets tillstånd därtill i någon form inhämtas. Och från tillsynsmyndigheten torde ett yttrande kunna anskaffas utan onödig omgång.

De sakkunniga synas emellertid utgå ifrån, att behov att experimentera med olika bestämmelser skulle kunna göra sig gällande endast beträffande de ämnen, som omförmälas under 4) och 6) i 28 § (27 § i de sakkunnigas förslag). Detta kan dock tänkas bliva förhållandet jämväl å andra delar av börsordningens område. Jag hänvisar härutinnan till vad fondbörskommitterade i sitt yttrande anför. Enligt min uppfattning skulle det därför vara lämpligt att utsträcka tillsynsmyndighetens dispensbefogenhet till alla de bestämmelser i börsordningen, som en börsstyrelse kan tänkas vilja göra till föremål för förbättringar, vilkas ändamålsenlighet måhända icke kan på förhand fullt överskådas. Hit vill jag räkna, förutom reglerna om de slag av fondaffärer, som må avslutas å börsen, och om noteringsförfarandet, jämväl bestämmelserna i de ämnen, som omförmälas under 1), 2), 5) och 9) i 28 §. Vidare synes mig tillsynsmyndighetens dispensbefogenhet icke böra alltför strängt begränsas till sådana bestämmelser, som hava karaktären av ett experiment och sålunda införas på försök, utan synes

mig skäl finnas för att giva tillsynsmyndigheten enahanda befogenhet, när fråga är om bestämmelser, som på grund av särskilda förhållanden äro avsedda att gälla endast viss kortare tid och således äro av provisorisk natur.

Därest 30 § erhåller det innehåll, som nu av mig antytts, synas några berättigade betänkligheter icke längre kunna hysas mot den av de sakkunniga föreslagna huvudregeln om börsordningens fastställande av Kungl. Maj:t.

31 §.

*Fondbörs-
kommitterade.*

Fondbörskommitterade anmärka mot förslaget, att enligt detsamma medlemmarna av fondbörsen skulle erhålla ett alltför övervägande inflytande inom börsstyrelsen. Vore de eniga, skulle de efter sin önskan kunna avgöra alla beslut. Det skulle således kunna tänkas, att denna majoritet i börsstyrelsen av rent egoistiska skäl komme att motsätta sig aldrig så välbetänkta förslag om erforderliga kontrollåtgärder, ökning av medlemsantalet, nödvändiga avgiftsbelopps utkrävande o. dyl. Vidare framhålla kommitterade såsom en brist i förslaget, att detsamma icke innehåller några bestämmelser om, huruvida de av börsmedlemmarna valda ledamöterna i börsstyrelsen skulle till viss del få utses av bankernas representanter å börsen och till viss del av mäklarnas eller om rena majoritetsval skulle förekomma. I den senare händelsen kunde exempelvis med börsmedlemmarnas nuvarande sammansättning (16 banker, 24 mäklare) inträffa, att alla de ledamöter i styrelsen, börsmedlemmarna hade rätt att utse, invaldes av mäklarna och bleve representanter för mäklareintresset, medan bankerna icke finge någon enda representant i styrelsen. Kommitterade föreslå, att styrelsens ledamöter måtte till hälften utses av börsens egna medlemmar och att härav bankernas representanter bland börsmedlemmarna finge utse styrelseledamöter till en fjärdedel och mäklarnas representanter till en fjärdedel samt att det återstående antalet medlemmar i styrelsen (jämte suppleanter) måtte utses av vederbörande handelskammare till en fjärdedel och till återstående fjärdedel av handels- och sjöfartsnämnden i stad, där sådan nämnd funnes utsedd, eljest av stadsfullmäktige i staden.

*Stockholms
handels- och
sjöfarts-
nämnd.*

Fondbörskommitterades ifrågakarande förslag har inom Stockholms handels- och sjöfartsnämnd endast vunnit anslutning av en minoritet; majoriteten åter hemställer, att börsstyrelsen måtte utses till en tredjedel av börsens medlemmar, till en tredjedel av vederbörande handelskammare samt till återstående tredjedel av handels- och sjöfarts-

nämnd i stad, där sådan nämnd finnes tillsatt, men eljest av stadsfullmäktige i staden.

I nära överensstämmelse med fondbörskommitterades förslag förordar Stockholms handelskammare, att börsstyrelsens ledamöter måtte utses till en fjärdedel av de i fondbörsen deltagande bankerna, till en fjärdedel av de därå introducerade andra fondhandelsfirmorna, till en fjärdedel av stadsfullmäktige i den stad, där börsen hålles, och till den återstående fjärdedelen av den handelskammare, inom vars distrikt nämnda stad är belägen.

*Stockholms
handelskam-
mare.*

Svenska bankföreningen hemställer, att börsstyrelsen måtte erhålla en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande och att dess ledamöter måtte väljas på sätt Stockholms handelskammare förordat.

*Svenska bank-
föreningen.*

Utan att framställa något förslag uttalar bankinspektionen såsom sin uppfattning, att den proportion, vari enligt förslaget börsmedlemmarna skulle gentemot stadsfullmäktige och handelskammare få tillsätta medlemmar i börsstyrelsen, vore alltför mycket beräknad till börsmedlemmarnas förmån.

*Bankinspek-
tionen.*

De framställda anmärkningarna synas mig befogade. Det kan knappast vara lämpligt att giva börsmedlemmarna majoritet inom börsstyrelsen. Den särskilda erfarenhet och sakkunskap, som de representera, torde säkerligen ändock äga tillfälle att göra sig gällande. I fråga om särskilda representanter i börsstyrelsen för de i fondbörsen deltagande bankerna synes det, med hänsyn till den betydelse, bankernas verksamhet i vårt land haft och har för fondhandel och börsväsen, vara rimligt, att möjlighet beredes dem att skaffa sig egna ombud i börsstyrelsen.

*Departements-
chefen.*

I anslutning till det av svenska bankföreningen framställda förslaget, föreslår jag, att börsstyrelsens ledamöter väljas till en fjärdedel av de i börsen deltagande bankerna, till en fjärdedel av övriga börsmedlemmar, till en fjärdedel av stadsfullmäktige i den stad, där börsen hålles, och till en fjärdedel av vederbörande handelskammare samt att börsstyrelsens ordförande utses av Kungl. Maj:t; och har jag i överensstämmelse härmed låtit omarbета första stycket i 31 §.

32 §.

I 3 § av gällande ordningsregler för Stockholms fondbörs föreskrives, att värdepapper, vilka å börsen må göras till föremål för handel och notering, skola vara å börsen vederbörligen inregistrerade. Tillstånd till dylik inregistrering lämnas för närvarande av fondbörskommitterade. Handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i nämnda stad erinra om att enligt de sakkunnigas förslag berörda

funktioner komme att överflyttas på börsstyrelsen. Jämlikt 30 § i förslaget utövade emellertid de av börsmedlemmarna valda ledamöterna det avgörande inflytande på börsstyrelsens beslut och dessa ledamöter bleve sålunda även de, som vid handläggande av nämnda registreringsärenden hade avgörandet i sin hand. Härmed torde jämföras, att i den tyska börslagen till skydd för allmänhetens intressen registrering av fondpapper anförtratts åt ett särskilt börsorgan (Zulassungsstelle), vars medlemmar till minst hälften skulle bestå av personer, som ej vore yrkesmässigt intresserade i börshandeln med värdepapper. För allmänheten betryggande garantier torde därför i detta avseende böra inrymmas i en blivande lag.

De betänkligheter, vartill förslaget i anmärkta hänseende till äventyrs kunde giva anledning, torde få anses undanröjda, därest börsstyrelsen sammansättes på det sätt, som av mig under nästföregående paragraf förordats.

34 §.

Därest, på sätt jag vid 31 § föreslagit, börsstyrelsens ordförande skall utses av Kungl. Maj:t, lär ett särskilt allmänt ombud vid fondbörsen icke vara behöfligt. Jag har därför låtit utesluta bestämmelsen härom i 33 § i de sakkunnigas förslag.

37 §.

*Handels och
sjöfarts-
nämnden samt
handelskam-
maren i Gävle.*

Handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i denna stad förmena, att tillsynsmyndigheten enligt förslaget icke erhållit tillräckligt vidsträckt befogenhet gentemot fondbörsstyrelsen. Nämnda corporationer anse det nämligen tänkbart, att en fondbörsstyrelse, vars ledamöter till tre femtedelar utsåges av börsmedlemmarna, och vars majoritet således i första hand kunde förväntas företräda speciella yrkesintressen, komme att i vissa frågor intaga en annan ståndpunkt än tillsynsmyndigheten. Särskilt torde detta kunna bli händelsen i sådana fall, då avgörandet icke kunde bindas vid på förhand fastställda regler och således mer eller mindre bleve beroende av vederbörandes fria prövning från fall till fall. Här hade enligt förslaget tillsynsmyndigheten, så länge koncessionstiden för börsen varade, icke några medel i sin hand att förmå börsstyrelsen att övergiva en praxis, som enligt tillsynsmyndighetens uppfattning icke vore riktig. Det borde därför tagas under öfvervägande i vad mån tillsynsmyndighetens befogenhet gentemot fondbörsstyrelsen borde ökas.

*Departements-
chefen.*

Därest börsstyrelsen erhåller en sådan sammansättning, som jag i det föregående förordat, bortfaller tydligen en viktig grund för den av

handels- och sjöfartsnämnden och handelskammaren framställda anmärkningen. Det må tilläggas, att tillsynsmyndigheten kan antagas få gehör för sin mening hos börsstyrelsen, även om ej några särskilda maktmedel ställas till dess förfogande. Erfarenheten från det samarbete, som i dylikt hänseende sedan lång tid tillbaka ägt rum mellan bankinspektionen och de under dess tillsyn stående bankerna, torde giva vid handen, att en sådan rådgivande verksamhet från den kontrollerande myndighetens sida kan giva tillfredsställande resultat.

42 §.

Svenska bankföreningen anser, att de sakkunniga i hög grad över- *Svenska bank-
föreningen.* skattat betydelsen av regler för kurslistor, vilka enligt föreningens uppfattning möjligen hörde hemma i reglementariska föreskrifter för fondbörs, men knappast i en lag. Föreningen hemställer därför, att ifrågavarande regler måtte ur lagen utgå.

Att en begränsning av rätten att utfärda kurslistor kan väntas *Departement-
schefen.* bli till gagn, anser jag vara av de sakkunniga i deras motivering till förevarande paragraf ådagalagt och torde för övrigt framgå även därav, att de gällande ordningsreglerna för Stockholms fondbörs innehålla bestämmelser i sådant syfte. En verklig reglering i ifrågavarande avseende, gällande emot alla och en var, kan uppenbarligen icke åstadkommas genom föreskrifter, som utfärdats för fondbörs. Dessa kunna ju endast tillämpas å dem, som äro medlemmar av fondbörsen. Det synes mig därför vara riktigt, att bestämmelser i ämnet få inflyta i den ifrågasatta lagstiftningen.

Rörande det i andra stycket föreslagna förbudet mot att utan tillsynsmyndighetens tillstånd publicera kurslistor rörande å fondbörs icke introducerade fondpapper förekomma en del erinringar i de avgivna yttrandena. Sålunda fäster Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare i sitt av handels- och sjöfartsnämnden i Malmö jämnväl åberopade yttrande uppmärksamheten på att de sakkunniga i sin motivering särskilt framhållit, att enligt deras tanke tillstånd till utfärdande av dylika kurslistor endast sparsamt borde lämnas, samt anför: »Otvivelaktigt torde det för närvarande förhålla sig så, att en högst väsentlig del av de värdepapper, som allmänneligen äro föremål för köp och försäljning inom landet, utgöras av å fondbörs icke introducerade papper. För värdesättning av dessa hava de s. k. fria kurslistorna kommit att bli av synnerligen stor och vägledande betydelse. Det synes jämnväl vara visst, att den form av offentlighet, som handeln med dessa papper här-

*Anmärk-
ningar mot
andra stycket.*

igenom erhållit, måste betecknas såsom innebärande en garanti mot åtskilliga inom fondhandeln lätt uppkommande missbruk. Även om det nämligen kan tänkas, att i enstaka fall en dylik kurslista av den, som låter offentliggöra densamma, begagnas i vilseledande syfte, torde verk-samma korrektiv häremot vara att finna dels i de kontrollmöjligheter, som förekomsten av ett flertal dylika, å skilda orter offentliggjorda listor skänker, dels ock i den risk det för en mäklare innebär att offent-ligen fortsprida kursuppgifter, vilkas oriktighet kan förväntas omedelbart bli påvisad. Ett undertryckande av dessa fria listor torde sannolikt komma att medföra, att allmänheten hänvisas att på synnerligen otrygga vägar söka sig fram till nödiga uppgifter om ifrågavarande värdepappers verkliga prisläge å marknaden. Att de källor, som i saknad av offent-liga noteringar komma att stå till buds, bli särdeles otillförlitliga, ligger i öppen dag. För mindre nogräknade mäklare torde därjämte härvid öppnas avsevärt större möjligheter till fortspridande under hand av sådana vilseledande uppgifter, som näppeligen kunnat förekomma, därest de nödgats kläda dem i den offentliga noteringens form. I an-slutning till det sålunda anförda finner handelskammaren lämpligast, därest den kontrollerande myndighetens befattning med ifrågavarande kurslistor inskränkes till befogenhet att, då missbruk konstaterats, ut-färda förbud mot fortsatt publicering av viss lista eller notering å dylik lista av visst värdepapper.»

I nära överensstämmelse härmed föreslår handelskammaren för Örebro och Västmanlands län, att en var, som av tillsynsmyndigheten erhållit rätt att driva yrkesmässig fondkommissionsrörelse, även medges rätt att sprida fria kurslistor, av vilka ett exemplar dock alltid skulle insändas till tillsynsmyndigheten, med rätt för denna, att, då uppenbart missbruk kunde konstateras, förbjuda vederbörande att vidare utgiva dylik lista.

Handels- och sjöfartsnämnden i Gävle och handelskammaren i denna stad, som bland annat erinra om att saknad av notering föran-ledde, att kurserna rönte stark påverkan av tillfälliga oregelbundenheter i utbud och efterfrågan, och att kursfluktuationer ofta kunde hållas inom snävare gränser, om genom kursens notering en större tillströmning av köpare och säljare möjliggjordes, hemställa, att paragrafens andra stycke ändras därhän, att ingen annan än den, som erhållit tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, finge offentliggöra eller utsprida kurslista å värde-papper, som ej vore registrerade å fondbörs här i riket.

Kommerskollegium ifrågasätter sådan ändring av andra stycket, att vederbörligen antagen fondkommissionär finge offentliggöra dylika

kurslistor, men att, om han gjorde sig skyldig till missbruk, han skulle straffas härför jämväl, om så prövades nödigt, med förlust av rätten att offentliggöra viss kurslista eller notering å dylik lista av visst värdepapper.

För personer, som icke äro vidare hemmastadda i fondaffärer men av en eller annan anledning önska köpa eller sälja fondpapper, vilka ej äro introducerade på fondbörs, utgöra naturligtvis de kurslistor, som i tidningarna eller annorledes publiceras beträffande sådana fondpapper, en viss vägledning vid bedömandet av värdet å de papper, varom fråga är. Sagda kurslistor bliva härigenom i många fall obestriddligen till gagn. Lika obestridligt är att de i andra avseenden kunna hava skadliga verkningar. Sålunda kan det hända, att de uppgivna kurserna icke äro grundade på faktiska affärer eller eljest utgöra ett uttryck för vederbörande pappers verkliga marknadsvärde utan blott äro fingerade i syfte att åstadkomma hausse eller baisse. Mången kan i sådana fall bliva missledd av dem. Vidare äro ifrågavarande kurslistor skadliga ur den synpunkten, att de innehålla uppgifter om många fondpapper, som äro mindre tillförlitliga och solida och på grund härav föga ägna sig till att bliva föremål för affärer bland en större allmänhet. Genom kurslistorna hänledes emellertid allmänhetens uppmärksamhet på dessa papper och spekulationen i desamma vinner spridning. Utan tvivel är det ofta till stor del med tillhjälp av kurslistor, som det kan lyckas att igångsätta spekulaton i aktier uti mer eller mindre okända inhemska företag av stundom synnerligen tvivelaktig beskaffenhet, ävensom att vinna publik för affärer i utländska värdepapper.

*Departementis-
chefen.*

Vill man åstadkomma bättre förhållanden i ifrågavarande hänseende, gäller det alltså att söka sörja för att kurser icke offentliggöras beträffande sådana introducerade papper, som icke äro ägnade att göras till föremål för affärer bland en större allmänhet, samt att de kurser, som offentliggöras, bliva något så när riktiga. För ernående av dessa syften synes mig emellertid en anordning i den riktning, som i ovan omförmälda yttranden förordats, utgöra ett föga tillfredsställande medel. Skulle var och en fondkommissionär, som så önskade, få publicera vilka kursuppgifter han ville och tillsynsmyndigheten allenast äga befogenhet att i händelse av missbruk meddela mer eller mindre omfattande förbud mot uppgifternas fortsatta utgivande, komme tillsynsmyndigheten helt säkert att indragas i ändlösa och föga resultatrika diskussioner därom, huruvida upptagandet i kurslista av viss kurs å ett visst fondpapper kunde betraktas såsom missbruk eller ej.

På grund härav anser jag de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna innefatta en vida mera tillfredsställande lösning av före-

varande fråga. Äger tillsynsmyndigheten bestämma, vem som skall hava rätt att utgiva kurslister rörande ointroducerade fondpapper, kan tillsynsmyndigheten härtill utvälja personer, som kunna antagas komma att rätta sig efter dess önskingar och föreskrifter. Att sedermera kontrollera, att dessa tillståndshavare icke göra sig skyldiga till missbruk, torde bliva en jämförelsevis lätt sak.

Bestämmelserna i förevarande paragraf och i 49 § kräva tillägg till tryckfrihetsförordningen, varom de sakkunnige även hemställt, och kommer jag att sedermera anmäla förslag i detta avseende.

43—51 §§.

I förevarande paragrafer ha vissa ändringar beträffande straffsatserna vidtagits.

Utöver nu omförmälda ändringar hava i en del paragrafer gjorts mindre jämkningar och tillägg, vilka icke torde behöva särskilt motiveras.

2) Förslaget till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

I ett par av de yttranden, som avgivits över de sakkunnigas betänkande, uttalas önskan om att frågor om meddelande av tillstånd åt bankbolag att idka fondkommissionsrörelse måtte jämväl efter genomförandet av den ifrågasatta lagstiftningen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet prövas jämlikt de bestämmelser, vilka enligt 3 § lagen om bankrörelse gälla i fråga om förvärvande av rätt att idka bankverksamhet överhuvud. För nämnda yttranden ävensom för de skäl, på grund varav jag icke ansett mig böra föreslå någon dylik ändring i de sakkunnigas förslag, har jag redogjort vid 3—6 §§ i förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Föredragande departementschefen hemställde härefter, att lagrådets utlåtande måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmler, inhämtas över det omarbetade förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet ävensom över förslaget till

lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, vilka båda förslag fogats såsom bilagor till detta protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställdan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Sven Lidholm.

Bil. A.

Förslag

till

Lag**om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.****I. KAP.****Om fondkommissionsrörelse.****1 §.**

Med fondkommissionsrörelse förstås i denna lag yrkesmässigt idkad verksamhet, som avser köp och försäljning i kommission av aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer. Den, som driver dylik rörelse, kallas fondkommissionär.

Värdepapper, varom nu sagts, benämnas här nedan fondpapper.

2 §.

Ej må någon idka fondkommissionsrörelse utan att äga vederbörligt tillstånd därtill. Sådant tillstånd meddelas i fall, som i 6 § avses, av Konungen men eljest av tillsynsmyndigheten och skall angiva å vilken eller vilka orter rörelsen må utövas.

3 §.

Enskild person må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, såframt han

- 1) är berättigad att här i riket idka handel;
- 2) uppnått 25 års ålder;
- 3) företer intyg om minst tre års väl vitsordad tjänstgöring såsom

biträde hos fondkommissionär eller kan genom annan under minst enahanda tidrymd utövad verksamhet anses hava vunnit för yrket nödig erfarenhet;

4) i övrigt enligt tillgängliga upplysningar icke finnes olämplig för yrket; samt

5) för den ifrågasatta rörelsen disponerar ett kapital av minst två hundra tusen kronor eller, där han avgivit sådan försäkran, som i 7 § avses, minst femtio tusen kronor.

Ej må dock tillstånd meddelas, därest den ifrågasatta rörelsen prövas kunna bli till skada för det allmänna.

4 §.

Handelsbolag må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, såframt

1) bolaget är berättigat att här i riket idka handel;

2) de bolagsmän, vilka äga deltaga i bolagets förvaltning, uppnått 25 års ålder och minst en av dem äger sådan utbildning, som avses under 3) i 3 §;

3) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag;

4) bolaget för den ifrågasatta rörelsen disponerar ett kapital av minst två hundra tusen kronor; samt

5) den ifrågasatta rörelsen icke prövas kunna bli till skada för det allmänna.

Finns i bolaget kommanditdelägare till större antal än två, gälle, i stället för vad under 4) föreskrivits, såsom villkor för tillstånds erhållande, att sammanlagda beloppet av vad bolagsmännen insatt eller åtagit sig att insätta uppgår till minst fem hundra tusen kronor; och må, där tillstånd erhålles, bolaget icke öppna rörelsen, förrän minst hälften guldits av det belopp, vartill bolagsmännens utfästa insatser sammanlagt uppgå.

5 §.

Aktiebolag, som icke driver bankrörelse, må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, såframt

1) ledamöterna i bolagets styrelse och deras suppleanter uppnått 25 års ålder samt minst en av ledamöterna äger sådan utbildning, som avses under 3) i 3 §;

2) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag;

3) bolagets aktiekapital uppgår till minst fem hundra tusen kronor; samt

4) den ifrågasatta rörelsen icke provas kunna bli till skada för det allmänna.

Erhålles tillstånd, må bolaget dock icke öppna rörelsen, förrän minst hälften av aktiekapitalet inbetalats.

6 §.

Bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag må erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, därest rörelsen icke provas kunna bli till skada för det allmänna.

7 §.

Enskild person, som söker eller som erhållit tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, må kunna till tillsynsmyndigheten avgiva skriftlig försäkran, att han icke skall för egen räkning idka handel med fondpapper, vare sig omedelbart eller med begagnande av annan persons namn, ej heller själv inträda såsom köpare av fondpapper, som han i egenskap av kommissionär åtagit sig att sälja, eller såsom säljare av fondpapper, som han i egenskap av kommissionär åtagit sig att köpa. Rörande sådan försäkrans avgivande äger han av tillsynsmyndigheten erhålla bevis.

Fondkommissionär, vilken avgivit försäkran, varom nu sagts, vare bunden därav, intill dess han hos tillsynsmyndigheten återkallar densamma. Detta må dock icke ske, förrän minst tre år förflutit från det han avgav sin försäkran, eller, om han vid försäkrans avgivande ännu icke erhållit tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, från det sådant tillstånd erhöles. Tillsynsmyndigheten har att ofördröjligen på verksamt sätt bringa återkallelsen till allmänhetens kännedom.

8 §.

Efter det fondkommissionär upphört att vara bunden av försäkran, varom i 7 § förmäles, må han icke fortsätta sin rörelse, med mindre han visat sig för densamma disponera ett kapital av minst två hundra tusen kronor.

9 §.

Där den omedelbara ledningen av fondkommissionsrörelse icke omhänderhaves av kommissionären själv eller, då rörelsen utövas av bolag, av bolagsman eller styrelseledamot, vilken äger sådan utbildning, som avses under 3) i 3 §, skall för rörelsen finnas en föreståndare, som uppnått 25 års ålder och äger utbildning, varom nyss sagts, samt i övrigt enligt tillgängliga upplysningar icke är att anse såsom olämplig för sysslan.

10 §.

Fondkommissionär må icke åtaga sig att förmedla affär i fondpapper, vilken uppenbarligen har karaktär av spekulation, åt någon, som ännu ej uppnått myndig ålder, eller åt någon, som enligt vad kommissionären vet eller borde veta av oerfarenhet eller lättsinne ägnar sig åt affärer av nämnda art i större utsträckning än som med hänsyn till hans tillgångar kan anses rimligt.

Ej heller må fondkommissionär uppmuntra personer, vilka uppenbarligen sakna nödig erfarenhet i ekonomiska förhållanden, till att spekulera i fondpapper.

11 §.

Fondkommissionär må icke obehörigen yppa uppdragsgivares affärsförhållanden, varom kommissionären i denna sin egenskap erhållit kännedom, eller i strid med uppdragsgivarens intresse begagna sig av sin kännedom i berörda hänseende.

12 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats enskild person, vare förfallet:

1) om innehavaren av tillståndet upphör att vara berättigad att idka handel här i riket;

2) om han upplånat det kapital, han för tillståndets förvärvande visat sig disponera, och återbetalar sagda kapital eller någon del därav utan att hava för tillsynsmyndigheten visat, att han efter den utbetalning för sin rörelse disponerar penningar till belopp som under 5) i 3 § sägs;

3) om han förlorat över en tredjedel av det kapital, han för tillståndets förvärvande visat sig disponera, och bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; ägande dock, när det erforderliga beloppet icke kan anskaffas inom sålunda stadgad tid, tillsynsmyndigheten, där särskilda omständigheter föreligga och fullgod realsäkerhet ställes för beloppet, medgiva rörelsens fortsättande tills vidare under tid, som av tillsynsmyndigheten bestämmes, dock ej över två år.

13 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats handelsbolag, vare förfallet:

1) om någon av de under 1) och 2) i 4 § stadgade förutsättningar icke längre är för handen; ägande dock tillsynsmyndigheten lämna bolaget viss kort tid till att ombesörja rättelse, såframt bolaget gör ansökan därom ofördröjligen efter det förhållandet upptäcktes;

2) om bolaget upplånat det kapital, bolaget för tillståndets förvärvande visat sig disponera, och återbetalar sagda kapital eller någon del därav utan att hava för tillsynsmyndigheten visat, att bolaget efter den utbetalning för sin rörelse disponerar minst två hundra tusen kronor;

3) om i bolaget, oaktat sammanlagda beloppet av bolagsmännens insatser understiger fem hundra tusen kronor, upptagas flera än två kommanditdelägare;

4) om i bolaget finnas kommanditdelägare till större antal än två och bolagsmännens utfästa insatser icke blivit till fullo guldna inom sex månader efter rörelsens öppnande;

5) om bolaget förlorat över en tredjedel av det kapital, bolaget för tillståndets förvärvande visat sig disponera, eller, där fråga är om bolag med kommanditdelägare till större antal än två, över en tredjedel av bolagsmännens insatser samt bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; dock att vad under 3) i 12 § stadgats om befogenhet för tillsynsmyndigheten att medgiva fondkommissionsrörelsens fortsättande tills vidare under viss tid skall i förevarande fall äga motsvarande tillämpning.

14 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats aktiebolag, vilket icke driver bankrörelse, vare förfallet:

1) om någon av de under 1) i 5 § stadgade förutsättningar icke

längre är för handen; ägande dock tillsynsmyndigheten lämna bolaget viss kort tid till att ombesörja rättelse, såframt bolaget gör ansökan därom ofördröjligen efter det förhållandet yppades;

2) om aktiekapitalet icke blivit till fullo guldets inom sex månader efter rörelsens öppnande;

3) om bolaget förlorat över en tredjedel av aktiekapitalet och bristen icke blivit fylld inom tre månader efter det densamma yppades; dock att vad under 3) i 12 § stadgats om befogenhet för tillsynsmyndigheten att medgiva fondkommissionsrörelsens fortsättande tills vidare under viss tid skall i förevarande fall äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats enskild person, handelsbolag eller aktiebolag, vilket icke driver bankrörelse, må av tillsynsmyndigheten återkallas, om innehavaren av tillståndet genom överträdande av denna lag eller uppenbart åsidosättande av sina uppdragsgivares intresse eller annorledes visat sig olämplig att utöva sådan rörelse eller om rörelsen provas vara till skada för det allmänna.

16 §.

Tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som meddelats bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, må av Konungen återkallas, därest rörelsen provas vara till skada för det allmänna.

17 §.

Finnes emellan ett företag, vars innehavare förvärvat tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, och ett annat företag, som har till ändamål att för egen räkning köpa och sälja fondpapper eller att utlåna penningar mot säkerhet av fondpapper och som icke är underkastat tillsyn enligt bestämmelserna i denna lag, ett närmare samband antingen så till vida, att båda företagen ledas av samma eller i huvudsak samma personer, eller ock så till vida, att den vinst, som må uppkomma av de båda företagen, är avsedd att helt och hållet eller till avsevärd del direkt eller indirekt tillfalla samma eller i huvudsak samma personer, må det innehavaren av förstnämnda företag meddelade tillståndet att idka fondkommissionsrörelse återkallas, där fråga är om bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, av Konungen, men eljest av tillsynsmyndigheten, så-

fram ej antagas kan, att några menliga verkningar icke skola på grund av nämnda samband uppkomma för företagets kunder eller för det allmänna.

18 §.

Är icke i det fall, varom i 9 § förmäles, fondkommissionsrörelse försedd med föreståndare, som uppfyller föreskrivna förutsättningar, eller finnes sådant fall av kapitalförlust föreligga, som under 3) i 12 §, under 5) i 13 § eller under 3) i 14 § avses, eller har fondkommissionär inställt sina betalningar, äger tillsynsmyndigheten, där det provas nödigt, förbjuda fondkommissionsrörelsens fortsättande, så länge det förhållande, som givit anledning till förbudet, fortfar.

19 §.

Den, som icke vidare äger fortsätta att idka fondkommissionsrörelse, må dock vidtaga åtgärder, som erfordras för fullgörande av ingångna avtal eller för att skydda uppdragsgivare mot förlust.

20 §.

Avlider fondkommissionär, äger tillsynsmyndigheten medgiva dödsboet att tills vidare under en tid av högst ett år fortsätta den avlidnes rörelse, såframt för dennas omedelbara ledning anställes en föreståndare, som uppfyller de i 9 § angivna förutsättningar.

21 §.

Har jämlikt 9 eller 20 § för fondkommissionsrörelse anställts föreståndare, anses meddelande, som tillsynsmyndigheten avlåter till rörelsens innehavare, hava kommit denne till handa, när föreståndaren erhållit del därav.

22 §.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att fondkommissionär efterlever denna lag, samt att i övrigt ägna fondkommissionärs verksamhet den tillsyn, vartill de i denna lag meddelade bestämmelser föranleda.

23 §.

Så snart fondkommissionär öppnat sin rörelse, skall han meddela tillsynsmyndigheten, var rörelsen bedrives och av vem den omedelbara ledningen omhänderhaves. Sker sedermera ändring i sålunda uppgivet förhållande, skall detta ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten.

Har fondkommissionär upplånat det kapital, han för erhållande av tillstånd att idka fondkommissionsrörelse visat sig disponera, och varder den gäld eller någon del därav uppsagd till betalning, eller yppar sig för fondkommissionär sådan kapitalförlust, som under 3) i 12 §, under 5) i 13 § eller under 3) i 14 § avses, eller avgår ur handelsbolag, som driver fondkommissionsrörelse, bolagsman eller inträder däri ny bolagsman eller sker i aktiebolag, som driver fondkommissionsrörelse men ej bankrörelse, förändring i styrelsens sammansättning, varde det ock ofördröjligen anmält för tillsynsmyndigheten.

24 §.

Fondkommissionär åligger vidare:

att för den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant hänseende företräda tillsynsmyndigheten, hålla kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar, evad de angå kommissionsrörelsen eller annan av kommissionären idkad affärsverksamhet, tillgängliga för granskning;

att jämväl i övrigt meddela tillsynsmyndigheten alla de upplysningar rörande sin kommissionsrörelse och sin ekonomiska ställning, som av nämnda myndighet äskas;

att enligt formulär, som av tillsynsmyndigheten upprättas, till nämnda myndighet insända de statistiska uppgifter, som av densamma påfordras;

att, där tillsynsmyndigheten beträffande kommissionärens bokföring meddelar föreskrifter, som för nämnda myndighets granskningsuppgift funnits nödiga, ställa sig sagda föreskrifter till efterrättelse;

att efter räkenskapsårs utgång, så snart det kan ske, till tillsynsmyndigheten insända balansräkning samt, där det är aktiebolag eller solidariskt bankbolag, som driver fondkommissionsrörelse, styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkningen och, efter verkställd revision, den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å bolagsstämman i anledning av nämnda berättelser fattade beslut.

Tillsynsmyndigheten äger att genom föreläggande av vite tillhålla fondkommissionär att fullgöra sina skyldigheter enligt denna paragraf ävensom att fälla till sådant vite.

25 §.

Tillsynsmyndigheten äger, när sådant prövas nödigt, sammankalla styrelsen för aktiebolag eller solidariskt bankbolag, som driver fondkommissionsrörelse; och må vid bolagsstämma med dylikt bolag eller av tillsynsmyndigheten utlyst styrelsesammanträde å tillsynsmyndighetens vägnar den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant avseende företräda nämnda myndighet, närvara och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

26 §.

Anser tillsynsmyndigheten nödigt att för vinnande av upplysning rörande viss omständighet anställa undersökning hos fondkommissionär, som driver rörelse å annan ort än den, där tillsynsmyndigheten har sitt säte, äger tillsynsmyndigheten förordna en å eller i närheten av förstnämnda ort bosatt, lämplig person att förrätta undersökningen.

II KAP.

Om fondbörsverksamhet.

27 §.

Fondbörs må ej upprättas utan Konungens tillstånd. Konungen meddelar sådant tillstånd, där börsen prövas bliva till nytta för det allmänna.

Meddelat tillstånd kan av Konungen återkallas, när börs finnes icke längre vara till nytta för det allmänna eller börsstyrelsen upprepade gånger underlåtit att ställa sig till efterrättelse av tillsynsmyndigheten jämlikt 37 § meddelade förbud eller föreskrifter.

28 §.

För varje fondbörs skall finnas en av Konungen fastställd börsordning, som skall innehålla bestämmelser om:

- 1) villkoren för att bliva medlem av börsen;
- 2) de förutsättningar, under vilka medlem av börsen kan därifrån uteslutas;
- 3) antalet styrelseledamöter, tiden för deras befattningar, ordningen för styrelseval och grunderna för fattande av beslut inom styrelsen;
- 4) de slag av fondaffärer, som å börsen må avslutas;
- 5) villkoren för att fondpapper må å börsen göras till föremål för affärer;
- 6) det sätt, på vilket kursnoteringen skall äga rum;
- 7) storleken av den provision, börsmedlem äger åtnjuta å avtal, som han för annans räkning sluter å börsen;
- 8) de grunder, enligt vilka avgift skall erläggas för offentlig auktion å fondpapper, som å börsen förrättas på grund av börsstyrelsens jämlikt 56 § meddelade förordnande;
- 9) skiljemannaförfarande för avgörande av tvister rörande avtal, som ingåtts å börsen.

29 §.

Börsordningen fastställs för högst tio år i sänder.

Vid ansökan om tillstånd till upprättande av fondbörs skall bifogas förslag till börsordning. Konungen prövar förslaget överensstämmelse med lag och författningar och dess ändamålsenlighet i övrigt, så ock om ytterligare bestämmelser må erfordras.

Minst sex månader, innan den tid, för vilken börsordningen blivit fastställd, utlöper, skall börsstyrelsen till Konungen ingiva förslag till den börsordning, som därefter skall gälla; och varde förslaget av Konungen prövat på sätt ovan sägs.

30 §.

Med tillsynsmyndighetens tillstånd må börsstyrelsen för viss tid meddela bestämmelser, som innebära avvikelser från börsordningen i de ämnen, vilka omförmälas under 1), 2), 4), 5), 6) och 9) i 28 §.

31 §.

För fondbörs skall finnas en styrelse, vars ordförande jämte suppleant för honom utses av Kungl. Maj:t. Övriga ledamöter i styrelsen väljas till en fjärdedel av de bankaktiebolag och solidariska bankbolag, som äro medlemmar av fondbörsen, till en fjärdedel av övriga börsmedlemmar, till en fjärdedel av stadsfullmäktige i den stad, där börsen hålles, och till den återstående fjärdedelen av den handelskammare, inom vars distrikt

nämnda stad är belägen. Envar av de fyra valkorporationerna utser därjämte suppleanter för de av densamma valda ledamöterna till lika antal som dessa.

Ordförande, ledamöter och suppleanter utses för en tid av högst två år. Avgår någon, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstår.

Har Konungen bifallit ansökan om tillstånd att upprätta fondbörs, äga de, vilka ingivit sagda ansökan, att första gången val av börsstyrelse skall förrättas utse de styrelseledamöter och suppleanter, vilka eljest skola väljas av börsmedlemmarna.

32 §.

Börsstyrelsen handhar ledningen av fondbörsens verksamhet och förvaltningen av dess angelägenheter. Det åligger styrelsen att i allt vad på styrelsen ankommer befrämja en tillfredsställande utveckling av fondbörsens verksamhet.

33 §.

De å fondbörs noterade kurser skola ofördröjligen på verksamt sätt offentliggöras.

34 §.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka att beträffande fondbörs denna lag och börsordningens föreskrifter iakttagas samt att verksamheten å fondbörs i övrigt försiggår på sådant sätt, att den icke länder till skada för det allmänna.

35 §.

Fondbörsstyrelse åligger:

att för den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant hänseende företräda tillsynsmyndigheten, hålla börsens protokoll och övriga handlingar tillgängliga för granskning; och

att jämväl i övrigt meddela tillsynsmyndigheten alla de upplysningar rörande verksamheten å fondbörsen och därmed sammanhängande omständigheter, som av nämnda myndighet äskas.

36 §.

Tillsynsmyndigheten äger sammankalla fondbörsstyrelse, när sådant finnes nödigt. Vid fondbörsstyrelsens sammanträde må å tillsynsmyndighetens vägnar den, som enligt av Konungen meddelade särskilda bestämmelser har att i sådant avseende företräda nämnda myndighet, närvara och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

37 §.

Har fondbörsstyrelse fattat beslut, som strider mot denna lag eller börsordningen, äger tillsynsmyndigheten förbjuda verkställighet av beslutet. Tillsynsmyndigheten må ock kunna föreskriva fondbörsstyrelse att, i händelse beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra vad styrelsen enligt denna lag eller börsordningen åligger.

Tillsynsmyndigheten äger förelägga vite vid meddelande av förbud eller föreskrift enligt denna paragraf samt fälla till sådant vite.

III KAP.

Om tillsynsmyndigheten.

38 §.

Tillsynsmyndigheten skall vara gemensam för hela riket.

Jämte de uppgifter, som eljest i denna lag omförmälas, har tillsynsmyndigheten att verka för en tillfredsställande utveckling av fondhandeln och fondbörsverksamheten i riket samt att föreslå de åtgärder, vilka i sådant hänseende kunna vara påkallade.

Närmare bestämmelser om tillsynsmyndighetens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

39 §.

Den, som hos tillsynsmyndigheten innehar befattning, på grund av vilken han har att granska fondkommissionärers eller fondbörsers verksamhet eller eljest deltaga i handläggning av ärenden, vilka röra till-

lämpningen av denna lag, må icke vara fondkommissionär eller anställd hos fondkommissionär eller deltaga i styrelsen av bolag, som driver fondkommissionsrörelse, eller äga del i sådant bolag, med undantag av bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag, ej heller deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid fondbörs.

40 §.

Över beslut, som av tillsynsmyndigheten på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är stadgad, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

41 §.

Till bestridande av kostnaden för tillsynsmyndighetens verksamhet i de hänseenden, varom i denna lag förmäles, skall fondkommissionär årligen erlägga bidrag enligt bestämmelser, som av Konungen meddelas. Detta bidrag må icke i något fall överstiga, för fondkommissionär, vilken är bunden av försäkran, som i 7 § sägs, två procent och för annan fondkommissionär tre procent av sammanlagda beloppet av de provisioner, kommissionären under nästföregående kalenderår uppburit å avtal, som av honom slutits rörande köp eller försäljning av fondpapper.

IV KAP.

Om kurslistor.

42 §.

Ej må någon offentliggöra eller bland ett flertal personer utsprida kurslista beträffande fondpapper, vilka få göras till föremål för affärer å fondbörs här i riket, med mindre i listan upptagits allenast sådana kurser, som blivit å dylik fondbörs noterade; och skall beträffande varje kurs utav listan framgå, å vilken börs kursen noterats samt vilken dag och, såvida å den ifrågavarande börsen kursnotering sker vid mer än ett tillfälle å dagen, vilket noteringstillfälle kursen avser.

Ej heller må någon utan särskilt tillstånd av tillsynsmyndigheten offentliggöra eller bland ett flertal personer utsprida kurslista, i vilken upptagits kurser å fondpapper, som icke få göras till föremål för affärer å fondbörs här i riket.

V KAP.

Straffbestämmelser.

43 §.

Driver någon rörelse såsom fondkommissionär utan att vara berättigad därtill, straffes med böter från och med fem hundra till och med tio tusen kronor.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som nu är nämnd, samma förseelse, skall han, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till de böter, som för sådan förseelse äro stadgade.

44 §.

Där fondkommissionär, som är bunden av försäkran, varom i 7 § förmäles, handlar i strid mot densamma, straffes med böter från och med ett hundra till och med tio tusen kronor.

45 §.

Underlåter fondkommissionär att ställa sig till efterrättelse vad i 9 § finnes stadgat, straffes med böter från och med tjugufem till och med fem tusen kronor.

46 §.

Underlåter fondkommissionär att iakttaga vad i 23 § föreskrives, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

47 §.

Fondkommissionär, som i syfte att vilseleda tillsynsmyndigheten för oriktiga böcker eller som mot bättre vetande lämnar tillsynsmyndig-

heten oriktiga upplysningar om sin rörelse eller sin ekonomiska ställning, straffes med böter från och med fem hundra till och med tio tusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

Förbryter sig hos fondkommissionär anställd föreståndare på sätt nu sagts vid förandet av kommissionärens böcker eller i fråga om upplysningar beträffande kommissionärens rörelse eller hans ekonomiska ställning, straffes med böter från och med tjugufem till och med tio tusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

48 §.

Yppar den, som innehar eller innehaft befattning hos tillsynsmyndigheten eller som av tillsynsmyndigheten varit beklädd med uppdrag, varom i 26 § sägs, obehörigen fondkommissionärs eller annans affärsförhållanden, varom han på grund av nämnda befattning eller uppdrag erhållit kännedom, straffes med böter från och med tjugufem till och med tio tusen kronor. Sker det för egen eller annans fördel eller för att skada göra eller begagnar han sig eljest i sådant syfte av sin kännedom i nämnda hänseende, då må till fängelse i högst ett år dömas. Framgår av omständigheterna, att hans förfarande icke kunnat medföra skada för den person, om vars affärsförhållanden fråga är, och var ej heller sådan skada åsyftad, må han icke fällas till ansvar.

Å förseelse, som i denna paragraf avses, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

49 §.

Med böter från och med ett hundra kronor till och med tio tusen kronor straffes

- 1) den, som bryter mot vad i 42 § stadgas;
- 2) den, som offentliggör eller bland ett flertal personer utsprider meddelande, vilket uppenbarligen har till syfte att uppmuntra till spekulation i fondpapper;
- 3) den, som i syfte att inverka på allmänhetens eller ett flertal personers uppfattning om fondpappers värde eller om fondmarknadens läge över huvud utsprider rykte, som han vet vara osant, ingår skenavtal eller annorledes svikligen förfar;
- 4) den, som för egen eller annans fördel begagnar sig av någons oerfarenhet eller lättsinne till att förleda honom till spekulation i fondpapper i större utsträckning än som med hänsyn till hans tillgångar kan anses rimligt.

Sker förseelse, varom under 3) eller 4) sägs, under försvårande omständigheter eller begår någon sådan förseelse andra gången eller oftare, må till fängelse i högst ett år dömas.

I fråga om förseelse, som under 4) avses, må ovan stadgade straff icke tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

50 §.

Utslag, varigenom fondkommissionär dömts till ansvar för förseelse, som avses i 44 eller 49 §, skall genom domstolens försorg ofördröjligen insändas till tillsynsmyndigheten.

51 §.

Böter och viten, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

VI KAP.

Särskilda bestämmelser.

52 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

53 §.

Denna lag skall lända till efterrättelse jämväl för dem, som vid lagens ikraftträdande redan äro i utövning av fondkommissionsrörelse, med nedan angivna undantag:

1) Fondkommissionär, som börjat sin rörelse före den 1 maj 1918, må utan särskilt tillstånd bedriva densamma till den 1 januari 1921.

2) Beträffande fondkommissionär, som avses under 1), skola bestämmelserna i 9 § icke äga tillämpning före den 1 januari 1921, där ej fråga är om bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag.

3) Har enskild person eller handelsbolag utan kommanditdelägare eller med högst två sådana delägare bedrivit fondkommissionsrörelse under minst fem år före den 1 januari 1920, må, när synnerliga skäl därtill äro, tillstånd meddelas till rörelsens fortsatta utövande efter den 1 januari 1921, även om det kapital, som för rörelsen disponeras, icke uppgår till föreskrivet belopp.

54 §.

Fondbörs, som är upprättad före den 1 januari 1920, må icke fortsätta sin verksamhet efter den 30 juni sagda år, med mindre Konungen lämnat tillstånd därtill. Ansökan om sådant tillstånd skall, åtföljd av förslag till börsordning, till Konungen ingivas före berörda den 1 januari. Konungen meddelar tillstånd, där börsen finnes vara till nytta för det allmänna. Sedan Konungen jämlikt bestämmelserna i 29 § prövat det ingivna förslaget till börsordning och meddelat fastställelse därå, äge denna lag tillämpning å börsen.

55 §.

Kungl. kungörelsen den 8 februari 1901 angående fondmäklare i Stockholm skall upphöra att gälla den 30 juni 1920 eller, därest Konungen medgiver, att fondbörsen i Stockholm må fortsätta sin verksamhet efter nämnda dag, från och med den dag denna lag vinner tillämpning å nämnda fondbörs.

56 §.

I stad, där fondbörs finnes, vars börsordning blivit jämlikt denna lag av Konungen fastställd, skola de åligganden beträffande försäljning å offentlig auktion av fondpapper, som enligt särskilda författningar tillkomma av stadens handels- och sjöfartsnämnd utsedd mäklare, ombesörjas av person, som fondbörsens styrelse därtill förordnar.

57 §.

Bestämmelserna i denna lag äga icke tillämpning å fondkommissionsrörelse, som må bedrivas av Sveriges riksbank.

BII. B.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Häri genom förordnas att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola införas två nya paragrafer med beteckning 48 a och 164 a av följande lydelse:

48 a §.

Om bankaktiebolags rätt att yrkesmässigt i kommission köpa och sälja aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer är särskilt stadgat.

164 a §.

Om solidariskt bankbolags rätt att yrkesmässigt i kommission köpa och sälja aktier, banklotter och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd onsdagen
den 29 januari 1919.*

Närvarande:

Justitieråden	GULLSTRAND, VON SETH, WEDBERG,
Regeringsrådet	PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 januari 1919, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till *lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet* samt *lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Nils Edvard Gadde.

Förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Förslaget föranledde följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

13 §.

Justitierådet *Gullstrand* och regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga*:

Enligt bestämmelsen under 3) i detta lagrum förfaller handelsbolags tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, om i bolaget, oaktat sammanlagda beloppet av bolagsmännens insatser, därmed avses de insatser, som blivit utfästa, understiger fem hundra tusen kronor, upptages kommanditdelägare med den påföljd, att flera än två sådana komma att finnas. Den omständigheten, att bolaget övergår till att bliva ett

kommanditbolag med flera än två delägare, utgör alltså i och för sig intet hinder för bolaget att utöva ett tillstånd, som meddelats efter prövning icke av insatsernas storlek utan av beloppet disponibelt kapital. Även om en sådan övergång äger rum senare än sex månader efter rörelsens öppnande, bör tillståndet att utöva rörelsen kunna gälla. Det villkor beträffande inbetalning av utfästa insatser, som innehålles i föreskriften under 4) i förevarande paragraf, bör följaktligen ej vara strängare än att tillstånd stadgas skola vara förfallet om, sedan sex månader förflutit efter rörelsens öppnande, i bolaget finnas kommanditdelägare till större antal än två och utfästa insatser ej till fulla guldits.

Justitierådet von Seth:

Då bestämmelsen under 4) avser att framtvinga ett slutligt ordnande av förhållanden, som föreligga redan vid tiden för tillståndets beviljande, medan bestämmelsen under 3) berör förhållanden, som kunna uppstå först på ett senare stadium, synes det mest logiskt, om ifrågasvarande bestämmelser finge byta plats.

För övrigt framgår icke av nämnda bestämmelser, huru man tänkt sig tillvägagångssättet, om i ett handelsbolag skola intagas kommanditdelägare till sådant antal, att förutvarande insatskapitalet icke längre motsvarar lagens minimikrav. Tolkat efter ordalagen skulle stadgandet under 3) väl närmast giva anledning till den uppfattningen att, om ej insatskapitalet, då de nya kommanditdelägarna intagas, redan uppgår till fem hundra tusen kronor, det gamla tillståndet, oavsett till vilket belopp de nya delägarnas insatser uppgå, skulle vara förfallet. Det skulle då bliva erforderligt att göra ny ansökan, varefter, om denna beviljades, med inbetalningen av insatserna skulle förhållas som eljest, då ny rörelse öppnas. En dylik tolkning skulle emellertid leda till så opraktiska resultat, att den ej gärna kan anses överensstämma med förslagets mening. Det återstår då endast att anse även de nyinträdande delägarnas insatser böra få medräknas vid avgörandet, huruvida insatskapitalet uppgår till fordrat belopp. Är denna tolkning riktig, vidlades emellertid förslaget av åtskillig oklarhet, huru man skall räkna och i vilken ordning de nya delägarnas insatser skola inbetalas. Oavgjort är sålunda, om de nya delägarnas insatser få medräknas i vidare mån än de äro inbetalda. Ej heller lämnas någon föreskrift, när vad av dessa insatser ej erlægges vid inträdet, sist skall vara inbetalt. Saken blir ännu mer invecklad, om de nya delägarnas intagande äger rum, innan det ursprungliga insatskapitalet är och enligt lagen bör vara inbetalt. Den enklaste lösningen vore väl om, med iakttagande av vad ovan

hemställts beträffande ordningen mellan stagandena under nuvarande 3) och 4), åt förstnämnda stadgande gäves den avfattningen, att tillståndet skulle vara förfallet, om i bolaget, oaktat sammanlagda beloppet av bolagsmännens insatser understiger fem hundra tusen kronor, upptagas flera än två kommanditdelägare utan att samtidigt genom inbetalning av nya insatser insatskapitalet uppbringas till minst nämnda belopp. I vilken ordning sedan vad som kan vara oguldet av nyintagna delägars insatser skall erläggas, blir då likgiltigt för lagstiftaren.

Justitierådet Wedberg:

Ordalagen i 1) av denna paragraf torde böra jämkas till närmare likhet med motsvarande bestämmelse i 14 §.

Under 3) avses efter orden blott det fall, att i ett bolag, som äger idka fondkommissionsrörelse, upptagas minst tre nya kommanditdelägare. Härmed bör dock tydligen jämsättas den händelse, att i dylikt bolag allenast en eller två nya kommanditdelägare vinna inträde, men hela antalet sådana delägare därigenom kommer att överstiga två.

Enligt sista stycket i 4 § kan bolag med flera än två kommanditdelägare erhålla tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, om bolagsmännens utfästa insatser uppgå till minst fem hundra tusen kronor, oavsett huruvida något därav inbetalts eller ej. Minst hälften av insatsernas sammanlagda belopp skall dock vara gulden innan rörelsen öppnas, och återstoden skall, jämlikt bestämmelsen under 4) i nu förevarande paragraf, vara erlagd inom sex månader från öppnandet. För det fall, som avses under 3), synes däremot förslagets mening vara, att någon respittid för inbetalning av utfästa insatser icke äger rum, med andra ord att tillståndet omedelbart förfaller, så snart antalet kommanditdelägare i ett bolag, där bolagsmännens guldna insatser ej uppgår till minst fem hundra tusen kronor, kommit att överstiga två. Mot den ståndpunkt förslaget sålunda intager lär ej heller vara något att erinra. Men den torde böra tydligare angivas genom någon jämkning av uttrycken i såväl 3) som 4). En omkastning av ordningen mellan dessa två delar av paragrafen synes ock lämplig.

26 §.

Lagrådet:

Mot fondkommissionär förläna bestämmelserna i denna paragraf tillsynsmyndigheten icke någon rätt, som ej redan enligt 24 § tillkommer samma myndighet, utan de angå blott frågan vem som i visst fall må företräda tillsynsmyndigheten. Denna fråga synes emellertid

utgöra ett ämne, som ej tarvar reglering i förevarande lag utan må ordnas av Konungen i de närmare bestämmelser om tillsynsmyndighetens organisation och verksamhet, vilka det ankommer på Konungen att meddela. Utan tvivel kan det vara lämpligt, att tillsynsmyndigheten utrustas med befogenhet att förordna någon utom kretsen av dess fast anställda personal att fullgöra en eller annan av myndighetens uppgifter. En sådan ordning synes kunna erbjuda åtskilliga fördelar även i andra fall än det i förevarande paragraf avsedda. Men om lagstiftaren funnit nödigt meddela ett stadgande sådant som här innehålles, synes detta kunna föranleda den tolkning, att Konungen icke skulle äga bekläda tillsynsmyndigheten med nyssnämnda befogenhet.

I enlighet med det nu sagda hemställes, att förevarande paragraf måtte utgå, i samband varmed 48 § lärer böra jämkas därhän, att straffbestämmelsen kommer att gälla den, som obehörigen yppar vad han såsom företrädare för eller innehavare av befattning hos tillsynsmyndigheten fått sig bekant om fondkommissionärs eller annans affärsförhållanden.

29 §.

Lagrådet:

Enligt vad motiven till förslaget giva vid handen, har vid dess utarbetande varit avsett, att Konungen skall äga att vidtaga ändring i den fastställda börsordningen. Även om en sådan befogenhet för Konungen må kunna utläsas ur förslaget, torde emellertid närmare bestämmelser böra givas om sättet för ändrings genomförande. Lämpligt synes vara, att ändring må ske allenast efter förslag av tillsynsmyndigheten eller börsstyrelsen; och torde om prövning av dylikt förslag böra gälla enahanda bestämmelser som de, vilka innefattas i andra stycket av förevarande paragraf.

30 §.

Lagrådet:

I 28 § angives ej uttömmande börsordningens innehåll; Konungen skall äga att meddela bestämmelser även rörande andra ämnen än där uppräknade. Vid sådant förhållande torde i enlighet med de grunder, vilka föranlett stadgandet i nu ifrågavarande paragraf, tillsynsmyndighetens dispensbefogenhet böra utvidgas att avse börsordningens samtliga

bestämmelser med undantag allenast av de, som angå under 3), 7) och 8) av 28 § omförmälda ämnen.

31 §.

Lagrådet:

Då enligt det remitterade förslaget Konungen utser börsstyrelsens ordförande jämte suppleant för honom, bör det från de sakkunnigas förslag kvarstående stadgandet om fyllnadsval och tjänstgöringstid för den därvid valde utbytas mot en bestämmelse, att efterträdare utses för den återstående tiden.

34 §.

Lagrådet:

Enligt de sakkunnigas förslag skulle övervakningen av fondbörsverksamhet avse, bland annat, att verksamheten ländes det allmänna till nytta, således något mera än blott, såsom det heter i det remitterade förslaget, att den icke ländes till skada för det allmänna. Den begränsning av tillsynsmyndighetens uppgift, som det remitterade förslaget sålunda i förhållande till de sakkunnigas innebär, förefaller knappast välgrundad och synes ej heller överensstämma med stadgandena i 27 § om meddelande och återkallande av tillstånd till inrättande av fondbörs.

43—51 §§.

Justitieråden Gullstrand, von Seth och Wedberg:

De i detta kapitel föreslagna straffsatserna avvika i vissa delar från de sakkunnigas förslag. Så har bötesmaximum i en del paragrafer höjts betydligt. Häremot skulle kanske i och för sig icke så mycket varit att erinra, i synnerhet som därigenom vunnits bättre anpassning efter de olika förseelsernas större eller mindre farlighet. Förhållandet är emellertid å andra sidan, att genom de vidtagna ändringarna straffsatserna för de förseelser, som här avses, kommit att bli väsentligt högre än de straffsatser, som i andra lagar, exempelvis banklagen, stadgas för förseelser, vilka äro jämförbara med de nu ifrågavarande. En dylik ojämnhet i bestraffningshänseende kan ej undgå att väcka betänkligheter.

Justitierådet *von Seth* tillade:

Särskilt betänkligt torde även vara, att i 49 § så väsentligt olika förseelser som å ena sidan den, vilken upptages under 3), och å andra sidan de, som avhandlas under 1) och 2), sammanförts under en och samma böteskala. Det förefaller härav och av den omständigheten, att i de sakkunnigas förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen förstnämnda förseelse alldeles lämnats å sido, som om man vid förslagets utarbetande icke tillräckligt beaktat dess betydligt större farlighet. Påpekas bör i detta sammanhang, att till följd av stadgandet under 3) en ganska inskränkt tillämpning måste givas åt stadgandet under 2), då man ju måste utgå ifrån att lagstiftaren avsett att med de särskilda stadgandena träffa olika tillvägagångssätt. Vad angår den förseelse, som avhandlas under 4), måste naturligtvis straffskalan för densamma göras ganska vid, då den måste lämna rum för utmätande av ett rättvist straff för såväl den jämförelsevis lindriga tillfällighetsförbrytelsen som för den rena yrkesbrottsligheten.

52 §.

Lagrådet:

I paragrafen läser böra införas en antydan om det undantag från dess bestämmelse, som följer av stadgandet i 54 § om ingivande i visst fall av tillståndsansökan före den 1 januari 1920.

53 §.

Lagrådet:

Även fondkommissionär, som börjat sin rörelse efter utgången av april månad 1918 men före lagens trädande i kraft, bör äga fortsätta rörelsen åtminstone så länge efter ikraftträdandet, att en av honom inom viss i lagen bestämd tid gjord ansökan om tillstånd att utöva dylik rörelse hinner prövas, och bör, där ej fråga är om bankbolag, under tiden vara befriad från iakttagande av bestämmelserna i 9 §.

**Förslaget till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911
om bankrörelse.**

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21
februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,

Statsråden: PETERSSON,

SCHOTTE,

PETRÉN,

NILSON,

LÖFGREN,

friherre PALMSTIERNA,

RYDÉN,

THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmälde, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, lagrådets den 29 nästlidne januari avgivna utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 samma januari till lagrådet remitterade förslagen till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet samt till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredragande departementschefen:

**a) Beträffande förslaget till lag om fondkommissionsrörelse
och fondbörsverksamhet.**

Såsom en av lagrådets ledamöter hemställt har jag låtit jämka ordalagen i 1) av 13 § till närmare likhet med motsvarande bestämmelse i 14 §.

Av vad lagrådets ledamöter anfört beträffande 3) och 4) av 13 § har jag funnit, att ett förtydligande av dessa stadganden är av nöden. Stadgandet under 3) i det remitterade förslaget avser att bereda trygghet för att de strängare bestämmelser för erhållande av tillstånd att idka fondkommissionsrörelse, som ansetts böra gälla för handelsbolag med kommanditdelägare till större antal än två, vinna tillämpning jämväl i de fall, då ett större antal kommanditdelägare inrymmes i bolaget först efter tillståndets meddelande. Jag har låtit omarbета stadgandet; och torde numera av detsamma tydligt framgå, att i fall tillstånd att idka fondkommissionsrörelse meddelats ett handelsbolag utan kommanditdelägare eller med högst två sådana delägare och efter tillståndets meddelande i bolaget intagas kommanditdelägare, så att dessas sammanlagda antal överstiger två, såsom villkor för att bolaget må fortsätta sin rörelse skall gälla ej blott att sammanlagda beloppet av vad bolagsmännen insatt eller åtagit sig att insätta uppgår till minst 500,000 kronor utan även att utfästa insatser, i den händelse sex månader förflutit från rörelsens öppnande, skola vara till fullo inbetalda.

Stadgandet under 4) i 13 § i det remitterade förslaget, vilket stadgande är avsett att äga tillämpning allenast i de fall, då för meddelande av tillstånd åt handelsbolag att idka fondkommissionsrörelse gällt det villkor, varom sägs i sista stycket av 4 §, har erhållit en förändrad avfattning, varav sagda begränsning i stadgandets räckvidd torde fullt klart framgå.

Härjämte har ordningsföljden mellan ifrågavarande båda stadganden under 3) och 4) i 13 § omkastats.

I enlighet med lagrådets hemställan har 26 § fått utgå ur förslaget; och har i samband härmed den av lagrådet förordade jämkningen av 48 § blivit vidtagen.

Vid 29 § har lagrådet yttrat, att närmare bestämmelser borde givas om sättet för genomförande av ändring i börsordning, som blivit av Kungl. Maj:t fastställd. Med anledning härav har jag låtit införa sådana bestämmelser i en ny paragraf, som, efter det förslagets 27—29 §§ på grund av att 26 § utgått uppflyttats var sitt steg i nummerföljden, erhållit nummerbeteckningen 29. Lagrådet anser det vara lämpligt, att ändring må ske allenast efter förslag av tillsynsmyndigheten eller börsstyrelsen; och har den nya 30 § avfattats i enlighet härmed.

Ifråga om 30 § yttrar lagrådet, att tillsynsmyndighetens dispensbefogenhet borde utvidgas att avse börsordningens samtliga bestämmelser med undantag allenast av de, som angå under 3), 7) och 8) av 28 § i det remitterade förslaget omförmälda ämnen. Denna upp-

fattning kan jag icke dela. Framför allt vad angår sådana bestämmelser, som av Kungl. Maj:t ansetts behöva tilläggas i börsordningen, torde det knappast vara lämpligt, att tillsynsmyndigheten skulle äga dispensera från desamma. Jag hemställer för den skull, att förslaget i förevarande hänseende bibehålles oförändrat.

Vad lagrådet hemställt beträffande 31 och 34 §§ har iakttagits.

I fråga om de betänkligheter, som vid 43—51 §§ inom lagrådet uttalats rörande de av mig vidtagna höjningarna i vissa straffsatser, kan det naturligtvis icke bestridas, att sagda höjningar kunna komma att medföra en viss ojämnhet i bestraffningsavseende. Att för undvikande av en dylik ojämnhet sänka de straffsatser, som förekomma i 43, 44, 47 och 49 §§, kan jag dock icke förorda. Genom sådana gärningar, som avses i dessa paragrafer, beredes mången gång möjlighet att åtkomma så betydande belopp, att bötesstraff av hittills gängse storlek kunna komma att verka föga avhållande från gärningens begående. Beträffande åter sådant förfarande, varom i 48 § sägs, torde, för den händelse detsamma icke sker för egen eller annans fördel eller för att skada göra, straffsatsen vara väl högt tilltagen, vadan densamma blivit nedsatt. Med anledning av vad en utav lagrådets ledamöter anført därom, att vid förslagets utarbetande icke skulle tillräckligt beaktats att den förseelse, som avses under 3) i 49 §, är betydligt farligare än de under 1) och 2) i samma paragraf omhandlade förseelser, anser jag mig böra framhålla, att för förstnämnda förseelse men icke för de båda andra fängelse upptagits i straffskalan.

Den oegentlighet, som enligt vad lagrådet påpekat vidlåder bestämmelsen i 52 §, har synts mig lämpligen böra avlägsnas därigenom att tiden, före vilken ansökan, varom i 54 § sägs, skall ingivas till Kungl. Maj:t, framflyttas till den 15 januari 1920.

Vad lagrådet hemställt vid 53 § har genom nödiga ändringar av bestämmelserna i nämnda paragraf blivit iakttaget.

Vid den omarbetning av förslaget, som ägt rum, hava även vissa redaktionella jämkningar däri vidtagits.

b) Beträffande förslaget till lag angående tillägg till lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

I förslagets rubrik hava orden »angående tillägg till» utbytt mot orden »om ändring i».

Föredragande departementschefen uppläste härefter det omarbetade förslaget till lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet ävensom ovannämnda förslag till lag om ändring i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse samt hemställde, att de båda förslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall, och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga — — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.